

22-24

Interieur

kávéház és
lakóház.

Szerkeszti
Kovács Réka

JAČHIK H. RAJZA.
1912.

Íparművészeti, kávéházi
és színházi képes folyóirat
Megjelenik havonként két
szer. ára egy évre 20 k:
egyes szám 1 korona.

LAPUNK egyes számonként kapható: Ranschburg Gusztáv, IV., Ferenciek tere 2. — Adorján Testvérek VII., Erzsébet-körut 16. sz. — Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Andrásy-ut 21. — Róth L. dohánytőzsde, Nagymező-utca 31. — Konti Józsefné különlegességi tőzsde VI., Andrásy-ut 29. — Pfeiffer Ferdinánd, Kossuth Lajos-u. 7.

Hajdu Dénes épület- és műlakatos
BUDAPEST, VII.,
Munkás-utca 11. sz.
Készít mindennemű lakatos disz munkákat vasból és rézből.

Fack Pál vasáru, épület- és butor-
vasalás, szerszám, házi- és
konyhaberendezések raktára
Budapest, VII., Rákóczi-ut 49. Telefon 58-88.

“ASBESTIT” a jelenkor legjobb hézagmentes as-
bestpadlója és falburkolata, gyártja
a Magyar Asbestit Padlógyár
Rác József Telefon
63-24.
BUDAPEST, VII., ELEMÉR-UTCA 11.

SZIMON ISTVÁN

Villamos hűtőházak,
kávépörköldé stb.

csemege, fűszerek és italok áruháza. — Évek hosszú sora óta a leg-
több és legelőkelőbb szálloda, vendéglő, kávéház stb., stb. szállítója.

A cég áruházai Budapesten: V., Váci-körut 12, V., Váci-körut 60,
VI., Bajza-utca 16. Központi irodák és raktárak: V., Akadémia-utca 7.

UNGÁR ÉS FISCHER

BANKÜZLETE

Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10.

Telefon interurban 143-92.

Cégünk nemcsak a szállodák és kávéházak közveti-
tésével, hanem azok finanszírozásával is foglalkozik.
Convertál ezen szakmában tartozásokat, rendez fi-
zetésképtelenségeket és fizetési zavarokat. Keresztül-
visz discretén minden e szakmába vágó transzaktiókat.

Excelsior - Szálloda

Budapest, VII. kerület, Rákóczi-ut 72. szám.

Excelsior American bar és Grill room.

Külön feljárt az utcáról a félemeletre.
Nyitva este 8 órától. Caviár, Osztriga és
Langouste különlegességei, az amerikai
italok százféle keverékei és olcsó árai, a
legújabb látványossága a főváros esti
közönségének és gourmandjainak.

Palme Kristóf és Tsa

Parchen-Schelten

Vezérképviselő:

KOFFLER JAQUES

BUDAPEST, VII.,
BAROSS-TÉR 15.

Üvegcsillár- és lámpa-

gyár.

Különlegességek:

csillárok, kandetáberek, lyrák,
ámpolnák és falikarok
villanyos, gáz- és acetilén-
világításra.

TELEFON 18-99 ALAPÍTOTT 1890-BEN TELEFON 18-99

WOTTITZ MANFRÉD ÉS TÁRSA
KLISÉKÉSZÍTŐ MŰINTÉZET
CINKOGRAFIA, BUDAPEST
VI. KERÜLET, EÖTVÖS UTCZA 48. SZÁM

..... AJÁNLOZIK MINDEN SZAKMÁRA VÁGÓ
MUNKÁK MŰVÉSZIES ELKÉSZÍTÉSÉRE, U. M. DÖMBÖR
NYOMÁSOKHOZ VALÓ STANZNIK FOTOTÍPIÁK KEMI
GRÁFIK AUTOTÍPIÁK KEISÉK HÁROM ÉS HEGYSZINU
NYOMÁSOK TERNYKIPÉLVÉTEL HÁZON KIVÜL ÉPÜLE
TEKRŐL ÉS ÜZLETTEKRŐL INTERJUR OK, TAJKÉPEK STB

TORLEY PEZSGŐ

Szerkesztőség
és kiadóhivatal
VI. kerület, Király-u. 100
Telefon: 125-08

Interjú

Megjelenik havonta kétszer
ár: egy évre 20k
egy-egy száma 1k

a. kavéház és lakóház
szak- és iparművezetési képes
folyóirat szerkeszti:
Kovács Béla

I. ÉVFOLYAM 22-24. SZÁM *	BUDAPEST, 1913 * * JANUÁR 10
------------------------------	---------------------------------

KIADÓHIVATALUNK ÚJ TELEFON-SZÁMA: JÓZSEF 28-03

A NEGYEDIK ESZTENDŐ.

Jelentős dátumot jegyezzünk fel a modern magyar művészet történetében... Három év — időtartamban — nem mond sokat. A renaissance-korokban, amikor a revelációk (a kor kezdetén) már el voltak intézve, a nyugodtan fejlődhető irányok, lokális iskolatörekvések évtizedeken át alig-alig determináltak egy-egy új gondolatot; az utána jövő korok dekadenciája pedig elfojtott minden életet, gondolatot. Művészi forradalmat teremthető érzéseket, nagyszerű lendületeket csak a múlt század utolsó évtizedei dobtak ki magukból...

Az utolsó évtized pedig (nem egészen pontosan) valósággal forradalmi leviharzása volt mindannak, ami ekkoráig felgyülemllett. Azt kellett hinnünk, hogy ez a sokszertelenségű erjedés szét fog folyni, hogy az egymásból szinte eruptív támadó művészi irányok, elvek, törekvések egymást fogják megsemmisíteni.

A modern magyar pikturában különösen félelmetes, de egyben biztatóbb is volt ez a bizonytalanság, amikor mintegy öt év előtt ezekben a sokirányú törekvésekben hirtelen kezdődött valami különös koncentráció. Emberek, akikben csak a progresszív művészi törekvés volt közös, egymás mellé álltak, szinte öntudatlanul; ketten, hárman, tizen, huszan — és egyszerre együtt volt az egész modern gárda: a legszebb egyesülés, amelyet a magyar művészet története felmutathat: — a Miénk.

Egy évre rá — most december 4-én volt három éve — már szervezete is volt ennek az erőteljes gárdának: megalakult a Művészház. Megtörtént az első honfoglalás.

Most, három év múltán, ha nem is épen pontosan, — néhány héttel később, de mindenesetre a negyedik esztendő legelején — meg fog történni a második honfoglalás: ez a nemcsak számban, de

talentumban is hatalmasan megnövekedett társaság bevonulhat az új, ragyogó Művészház-palotába.

Három év!...

Ez a három év egy örökkévalóságot jelent a küzdelmekben: ha most visszatekintünk 1909 december 4-re s az azóta történetekre, de a pillanatok gyorsaságával tűntek tova az események: ha visszaálmodjuk magunkat azokba.

Ez az a három év, amelyre utaltunk, amely mondanivalónk tartalma s a multakkal való vonatkozás akar lenni! Ezalatt a három év alatt — érezték a modernség ellenségei is — győzött a Művészház s a negyedik esztendőben már teljesen be is lesz fejezve ennek az egyesülésnek minden feladata. S ha eddig csak szociálisan alakult ki a helyzetük: mert annyira együvé tartozónak tudták magukat, hogy erről is lehet beszélni, sőt, mikor a közös hajlék is ráutalja őket erre, a progresszív művészi célok emberileg is egészen össze fogják forrasztani őket.

A Művészház volt eddig az egyetlen egyesülés, hol nem azt jelentette a nagy művészi együttesség, hogy az egyéni principiumok, egyéni felfogások és törekvések is nivellálódnak az egészhez!

Éppen ellenkezőleg! Soha művészi egyesülésben annyira szabadon nem alakulhatott és fejlődhetett az egyéni felfogás, mint itt (ez egyszer mind gyönyörű dokumentuma lehet — negatív — az ellenkező elveknek, ami például a Nyolcak vesztét is részben okozta); soha a jelszavak közös kényszere annyira nem negligáltatott, mint ebben a társaságban és mégis az a hatalmas művészi gárda, amely most az új házavató, grandiózus kiállításon együtt jelentkezni fog, a legegységesebb és — büszkén hirdetjük — a legértékesebb rétege a magyar művészek eléggé nagy tömegű társadalmának!

Ne legyünk kishitűek és kicsinyesek, vállaljuk önönlelkiismeretességünk előtt azt az erkölcsi bátorságot,

hogy teljes szívvvel merünk örülni ennek a gyönyörű eredménynek. Ne csináljunk belőle titkot, hogy a magyar művészet legutóbbi történetében ezt tartjuk a legjelentősebb eseménynek.

És hogy most eszünkbe jut ez a három év előtti dátum: a december negyedik és a megalakulás akkor bizony szerény eseménye, amelyből a modern magyar művészet legszebb fejezete alakult ki, ne feledjük el azt sem, hogy az érdemek legőszintébb és legtisztább elismerését azoknak kell felajánlanunk első sorban, akik megteremtették a mostani ragyogó házavató ünnep megvalósulásának első gondolatát, akik letették akkor az első követ a mai új palotához. Ha öntudatosan csinálták, a jövőbe látással: nagyszerű merészségüket bámuljuk, ha öntudatlanul: a fanatizmusukat, rajongásukat csodáljuk! . . .

Ezt az öntudatot, ezt a jövőbelátást, ezt a rajongást, ezt a fanatizmust kívánjuk a Művészház minden egyes tagjának a negyedik és a következő esztendőkre.

Menzel A.: Férfi mellkép. — Buste d'un home.

Crayer G. De: Madonna, szentek, angyalok. — La Madonne avec les Saints et les anges.
A Szépművészeti Muzeum új képei.

Barabás Miklós: Férfi arckép — Portrait d'un homme.
Les nouveaux tableaux du Musée des Beaux-Arts.

NEMZETI SZALON-PINCE.

A konvencionális karácsonyi békét érzem még minden csontomban, jól ápolt és tartogatott epémnek nyoma sincs, tele vagyok felebaráti szeretettel s megbocsájtással mindazok iránt, akik velem jót tettek és sehogysen tudok haragudni azokra, akiket megbántottam. Ilyen körülmények között igazán nem érdemes emberekről beszélni. Hiszen a legelenőbb szabály az, hogy nem illik valakire háta mögött jót mondani.

Nem, nem fogunk emberekről, művészekről diskurálni, hanem csak úgy általánosságban, körülölelő vonalakban a művészetről, a művészet istápolásáról, a művészeti intézményekről. Ez az általánosság inkább elbirja szeretettel komprimált békehangom gyengéd simogatásait.

Régen megalapozott igazság az, hogy a nemzetek élete, politikai hullámverései karöltve járnak az irodalmi és művészi eseményekkel. A mindenkori „nagy időknek“ megvannak a művészi forrongásai. Szegény néhai Bodnár Zsigmond ezt úgy mondaná, hogy az idealizmus hullámában az egységes nagy összességért harcolnak az emberek. Innen magyarázható a jelenlegi háborus lelkesedés és innen van az, hogy a művészetben is nem az egyének érvényesülése, hanem az összesség, az egységes, nagy ideálokért küzdő tábor uralja a helyzetet. Szegény, pislogó, öreg professzor, ha megérhetted volna a mai napokat, rögtön megírnád „Észményeid“ támogatására az itt következő példát.

Köztudomásu dolog, hogy a magyar piktorok egy igen tekintélytelen csoportjának a „Pax“ előtt nem volt semmiféle szervezetük. Kénytelenek voltak saját szakállukra alkotni, kénytelenek voltak szegények elszórva a föld minden táján világhírt szerezni. Ez mind szép és jó, — mondták ők — de mit ér mindez, ha ez a munkálkodás csak a magam énjét növeli, ha az alkotásaim csunya önzés színében csak a magam egyéniségét és (jaj még kimondani is!) a magam érdekeit szolgálják! Én átérzem Bodnár Zsigmond igazát, itt van az „Idealizmus“ (ára fűzve K 2'50) itt az ideje a viribus unitis című törekvéseknek. Igen, ezt mondták ők, a szegény elszakadott zsenik és beküldötték alkotásaikat a Nemzeti Szalonba. Hadd álljanak az atómkok az egységes, nagy művészet szolgálatában.

De ne higgyék azt, hogy a Szalon nem hálálta meg ezeket a törekvéseket! Istenem, hogy ő nem tett volna semmit házi-művészei érdekében! Ön biztosan idegen, hogy ilyet fel mer tétélezni. Nem olvasta a körlevelet, a Körlevelet!? Ha ezt tényleg elmulasztotta volna, akkor siessen a muzeumi levéltárba és keresse

meg Kossuth és Napoleon proklamációi szomszéd-ságában a „Pince-körlevelet“, melyet a Szalon vezérkara intézett tagjaihoz:

— Katonák, elérkezett — aszongya — a dicső nap hajnala! Sokáig törtük a Fejünket, hogy mikép háláljuk meg nektek kitartó buzgólkodástokat, miképen szorosbitsuk azt a kapcsot, mely eddig is hevítette keblünket! Miképen tápláljuk együvé-tartozandóságunkat akkor is, ha nehéz munkánk végeztével könnyü szórakozással kívánjátok fel-frissíteni fáradt idegzeteket. „Elhatároztuk tehát, hogy a pincét felállítjuk!“ Erzsébet-téri palotánk pincéjéből kidobjuk az ott elraktározott ócska kereteket és a modern technika minden vivmányával ellátva bocsátjuk azt szórakozásaitok szolgálatára. Az eszme megvalósult! (megkaptuk az italméresi jogot). Leküzdöttünk minden akadályt, mely utunkat állta! (a kereteket kidobtuk, a pincét kiséper-tük). A helyiségeket nemes egyszerűséggel lakályossá tettük! (kimeszeltük...) És kényelmetekről, szórakozástokról a legtágabb értelemben gondoskodtunk! (utcánáti kimérés). Igaz, hogy eszközeikben nem válogató ellenségeink azt állítják, a pince oly alacsony, hogy feltett kalapban nem lehet benne megállani, de ti jól tudjátok, hogy ez csak agyarkodás, hiszen ez a pince „szentély“ lesz s a „szentély“ nem is türné meg a feltett kalapot! Sőt több szentély lesz, rekeszekre osztott szentélyek lesznek, melyek a magyar művészet apostolairól Lotz-, Munkácsy-, Madarász-, avagy Déry-, Rubovits-szentélyeknek fognak kereszteltetni. És ha majdan ott fogtok ülni nagy koncepciók és megérzések közepette és át fog hatni benneteket az a szent levegő, s új energiát öntend belétek, (két deci spriccelve!) a szentély számára ezután festendő képek mindegyike a magyar piktura egy-egy ereklyéje lesz.

Katonák! ezeket az ereklyéket ti fogjátok szállítani és pedig sürgősen, mert december 28-án meg akarjuk nyitni a „buffetot“ és az ereklyegyűjteményt — sőt a söntést is. Nem szükséges hangsúlyoznunk, hogy mennyire fontos ez a sürgős megnyitás, hiszen mi akarunk az elsők lenni azok között, kik ilyen nagy beruházkodás árán otthont nyujtanak a magyar művészeknek. Az uttörők glóriáját mi megóvjuk minden tűzön keresztül. Hiszen ez a mi hivatásunk!

És már most is jelezhetjük, hogy Téli Tárlatunkon csak azok a művészek vehetnek részt, kik legalább egy ereklyét portómentesen házhoz szállítottak.

A Nemzeti-Pince-Szalonban elhelyezett ereklyéket sziveskedjék minden befolyástól menten és főleg

lelkesen megajánlani, annál is inkább, mert nincs az a Krisztus, aki behozná a kegyed képét a Téli Tárlatba, ha legalább egy pince-ereklyét nem ajánl fel. Katonák! annyi lelkesedést a megajánlásban, mint a mennyi energiát az összeszedésben és boltozott pincehelyiségünket a poklok kapui sem döntendik meg!

Igy szólt a nemes hangban tartott „kiáltvány”, melyet nyomon követett a másik, hogy a Nemzeti Szalonnak megnyílt a Téli Tárlata. Ha már kikiáltotta, akkor mi sem akarunk diszkrétebbek lenni és bevalljuk, hogy tényleg „elkövetett”.

Nagyon meglátszik rajta a körlevél szigorú intenciója: hogy csakis „ereklyén” keresztül nyíltak meg a kapuk. Az uttörés, az ujtás, az ambíció, az alkotás láza itt ép úgy lüktet, mint a pince-gondolatban. De azért a látogató szépen, nyugodtan elvégezheti a sétáját tíz perc alatt, ha el nem szenderedik. Jóízű álmát legfeljebb néhány helyen kell (nem kell, csak lehet) megszakítani, hol néhány tájékozatlan, vélet-

lenül betévedt piktor képe függ, kik igazán nem tudom, honnan vették azt a bátorságot, hogy be merészkedtek ebbe az oroszán-pincébe? Ezeket bemutatjuk. Már csak bátorságuk honorálása okából is.

A helyzet, vagy a tárlat szignatúrája egyébként ez: Barkásznak egy képe lóg künn: „A halálra ítélt”. Torzonborz alak, ki kétségbeesve szoritja állát az öklébe és csak félszeggel mer hátra sandítani, mert mögötte áll a kaszás halál.

A sajtó-napon találgattuk a kép címét. Az egyik azt vélte, hogy ez „Nagy Endre kiüzetése a kabaréból”, a másik az alkoholelleses liga plakátját látta benne. A legrosszabb máju végre azt mondta:

— Tudjátok, mit mond ez a szegény ember ezen a képen? Azt mondja: az Isten szerelmére, merre fussak, merre nézzek? Mögöttem a halál, előttem ezek a képek! Mit csináljak, merre nézzek!? Hova szaladjak?

Ecce!

Domokos Lajos.

Barkász képe után

Götz B. Ernő.

ÚJ ERŐFORRÁSOK.

A természet kétféle háborút ismer: vérest és vér nélkülit. Az előbbi egyérterlmű a pusztulással, az utóbbi a gyarapodással. Amit az egyik ledönt, a másik föllepíti.

Ahol a háborunak ez a második fajtája hiányzik, hiányzik a haladás, hiányzik maga az élet.

Kétségtelen az is, hogy egy háboru diagrammja se mutat oly nagy kilengéseket, mint azé, amelyben a legmozgékonyabb haderő, az emberi értelem, küzd a gondolat legkönnyebben forgatható és legmesszebb hordó fegyvereivel.

Boldog az a társadalom, amelyik jól felszerelt hadakat küldhet e mérkőzésre. Boldog ország, amelyet ilyen polgárháboru dul. Ez a küzdés ad alkalmat az egyéni energia kifejtésére. Az ellentétek kihívó módon hatnak egymásra, mint ahogy két összeütköző felhő váltja ki egymásból a villámszikrát.

Égészséges művészi életet meg épen nem tudok elképzelni e nagy mérkőzés nélkül. Ha valahol, hát itt örök törvény, hogy küzdés nélkül egyáltalában nincs erő. A művészetben a béke elképzelhetetlen. Ott csak emelkedés, vagy süllyedés lehetséges; a stagnálás ismeretlen fogalom.

A magyar művészet most emelkedő, sőt gyorsan emelkedő mozgásban van s az átmeneti korok változatos és tanulságos képét mutatja. Kiállításainkon ugyanegy időben a legkülönbözőbb jelenségekkel találkozhatunk, Madarász apó romantikájától kezdve a legmodernebbek matematikai jellegű elvonatkozásáig. Ez az egymásmellettség, azt hiszem, a jövőben állandó marad. Nem tudom elképzelni, hogy a jövő művészete, amely mindig heterogén, retrospektív anyagra fog visszatekinteni, valahogy oly egységes lehessen, mint volt a renaissance, barokk, rokoko, vagy a klasszikus művészet. És nem is kell, nem is szabad, hogy olyan legyen. A haladás szellemének az egyéni erők felszabadítása, a lehető legnagyobb decentralizáció felel meg. Az emberiségben végtelen sok intellektuális energia szunnyad s a megnyilatkozás megannyi formájára vár. Egységesítésük pusztításukat jelentené.

Egyszerű állítások, amelyek igazán nem szorulnak bizonyításra s mégis azt látjuk, hogy ahányszor az élet igazolja őket, mindannyiszor nagy az új események keltette elégtelenség, a visszahatás. Ha egy modern törekvésű művészcsoporthoz elszakad egy nagyobb egyesülettől, hogy új hitvallásának érvényt szerezzen, sőt még akkor is, ha a művészet új hajlékot talál ott, ahol azelőtt nem volt ami befogadja, elkerülhetetlen az ellenséges indulat kitörése az érdekükben sértettek részéről.

Nem is lehet másként. Akik a szellemi életben valamilyen irányt vallottak, szükségképen hiszik, hogy csak az ő utjukon lehet célhoz jutni. A művészet temperamentum kérdése. A művészi hitvallás nem történik szabad akaratból, hanem az egyéni hajlandóság kényszerítő hatása alatt. Elképzelhetetlen ennél fogva, hogy az igaz művész ne legyen pártember. Ha nem az, akkor nem is képviselheti lelke egész melegével a maga igazát. A másik pártember az ignoráns laikus, aki nem tudja jogosultnak tartani azt, amihez nem ért. Tulajdonképpen legnagyobb részük semmihez sem ért, de hozzászórt, — helyesebben hozzászórtatták — a látásnak valamilyen módjához s ennek következtében mindent elvet, ami neki szokatlan.

A kettővel, vagyis a jogosult és jogosulatlan pártállást foglalóval szemben áll a hozzáértő; a nem alkotó, de tapasztalatánál és tehetségénél fogva tiszta látású, helyesen mérlegelő ember. Ez hivatott első sorban arra, hogy az ellentétes művészi nézetek nagy harcának eredményét gyümölcsöztesse. Ennek kötelessége gondoskodni arról, hogy megérdemelt elismeréshez jusson mindaz, ami kvalitásánál fogva művészi értékű. Neki kell gondoskodni mindenek előtt arról, hogy a művészet valóban az egész társadalom közös kincse legyen s ne találjon rá a hasonlat a véka alá rejtett gyertyáról. S ez az utóbbi posztulátum éppen az, amit nálunk nem lehet eléggé hangsúlyozni.

Mert nekünk még mindig nincs elég érzékünk a nyilvánosság iránt. Mi még mindig passzív, konzervatív természetű keletiek vagyunk, kik lenézéssel vegyes bizalmatlansággal fogadunk minden szokatlant. Mi még mindig érthetetlen mosolygással mutatkozunk be új ismerőseinknek, hogy lehetőleg távol tarthassuk őket magunktól. Bennünk még mindig az alföldi paraszt gögje él, azé a paraszté, ki naphosszat áll a tükörsima rónaság közepén, anélkül, hogy egy hangra, vagy egy mozdulatra érdemesítene bármit is. Bizony ez a flegma ront meg bennünk most is minden nemesebb anyagot.

S kivülről természetesen a mi nagy nyomoruságunk. Mikor az ország feltámadásakor nemzeti kulturánk csenevész hajtásainak ápolására került a sor, nem voltak hozzáértő embereink. Akiben tehetség — vagy annak látszata — volt, alkalmazásra talált mindenütt. Mindent kellett csinálnia, de semmit sem lehetett jól. Társadalmi berendezkedésünk s szegénységünk tiltakozott minden alaposabb szellemi befektetés ellen, amire egy nagyobb szabású szakembernek szüksége lett volna.

A nyomoruság kifejlesztette az egoizmust. Aki valaminek birtokába jutott, igyekezett arra patentet

szerezni. Szellemi életünk vezető emberei, kiknek nagy része magányosan birtokolt egy-egy kisebb területet, féltve őrizte a maga jussát. Rejtegetett, titkolózott; elmarta azt, aki a közelébe bátorkodott. Mert úgy érezte, hogy kevés a foka, de még jobb is volt, ha nem engedett bepillantást a konyhájába.

Tudjuk jól, hiszen ezerszer meg ezerszer hallottuk, hogy művészeti életünkben milyen elkeseredett és sokszor ugyancsak piszkos eszközökkel vívott harc dult a kenyérért. S bizony ez a küzdelem nem volt az az életet adó háború, amelyre bevezető soraimban céloztam. A felszínre jutott kisajátítók küzdelme volt ez a feltörekvők ellen. Része annak a szellemi téren folytatott általános kenyérharcnak, amely részben változott szerepekkel ma is pusztít

Művészharcaink elfajulásának sok oka volt. Ezuttal azonban csak egyre akarok rámutatni, arra, amelyet egyáltalában nem szoktak emlegetni: az általános érdeklődés, az ellenőrzés hiányára.

Nálunk elenyészően csekély azoknak a száma, akiknél egyáltalában valamelyes művészeti igényekről beszélhetünk. A nagy többségnek tehát egészen mindegy, van-e Magyarországon művészet, vagy nincs, s ha igen, kik és hogyan tudnak vele boldogulni, érvényesülni. Hányan vannak, akiknek a festésről még mindig csak annyi fogalmuk van, hogy képet kétféleképpen lehet festeni: simán és darabosan! Az előbbi módon festett képek a jól kidolgozottak, az utóbbiak szecessziósak. Képzeljük már most el azt a végtelen távolságot, amit az így gondolkozó laikusnak a magasabbrendű művészeti problémák megértéséig be kell futni.

Pedig hányan és hányan vannak, akik mégis szívesen közelednének a művészethez, illetőleg szívesen vezetnék magukat, ha volna, aki törődne velük. De ezzel szemben ugyan ki gondol arra, hogy vajjon Zomborban, vagy Máramarosszigeten akad-e néhány ember, aki szeretne tudni valamit az impresszionizmus és naturalizmus közti különbségről? Bizony alig akad olyan ember, mert ha valahol, hát nálunk megérlelődött az a tudat, hogy ami a fővároson kívül van, az egy másodrendű, fejlődésre képtelen valami, minden jogcím nélkül arra, hogy vele törődjenek s legfeljebb csak arra jó, hogy alkalomadtán kihasználtsák a parlamenti felfogás mintájára, amely szerint a vidék egyszer számít, amikor le kell szavaztatni.

Végzetes félreismerése a helyzetnek. Igaz, hogy vidéki városaink, mintegy négy-öt kivétellel, a kultúrátlanúság elkeserítő képét mutatják, de a jó szándék hiányát nem. Az idősebb nemzedéket magam sem tartom már reformálhatónak, de az ifjabbnál más törekvéseket látok. Aki végig csinált már életében egy vidéki kiállítást, vagy egyéb kulturvállalkozást, az

tapasztalhatta, hogy ott igenis van publikum, amely teljes érdeklődéssel és lelkesedéssel fogad mindent, ami őt halálos elhagyatottságából kiemeli. Ha olyan emberekre van szükségünk, akiket még nem rontott meg a cinizmus, azok közt kell keresnünk őket, akik nem látják a kulturpanamákat arasznyi közelségből, kik a művészetben nem az előrejutás profanizálható eszközét, hanem a nemesebb fajtájú élvezeti cikket keresik. És ez a nálunk még ismeretlen embertípus fölnevelhető a vidéken. Többet mondok. A vidéki közönség új generációjától várom a legmodernebb eszmék fentartás nélküli felkarolását. S ami fő, az őszinte és érdeknélküli állásfoglalást az általános érdekű művészeti kérdésekben.

Nézzük csak, milyen tiszta művészetet produkálnak a kisebb német városok. Mindenik egy-egy kis állam, amelyik lelkes kulturharcot folytat a másikkal és összességük az a nagy fórum, amelyikre nyugodtan hivatkozhat minden, ami jó, abban a tudatban, hogy itt, vagy ott, — de biztosan érvényesül.

Nálunk, sajnos, ez a fórum hiányzik s ezért állott elő az ismert példátlanul egészségtelen verseny az állam, a Képzőművészeti Társulat és a főváros körül. Az általános érdeklődésnek, mint praktikus segéderőnek és ellenőrző fórumnak hiányából ered az, hogy a Képzőművészeti Társulat kiállításairól az egyik párt egyszerűen kitudhatja a másikat, mintha a művészet az ő kiváltságos tulajdona volna.

Világos tehát, hogy művészetünknek a legteljesebb decentralizáció tenné a legjobb szolgálatot. Decentralizáció minden szempontból. Az izoláltan dolgozó művész, vagy művészcsoport hamarabb megtalálja egyéniségét, illetőleg fejlődésének speciális feltételeit. Példa rá Nagybánya. Az érvényesülés útjának elágaztatása teremti meg azt az egészséges helyzetet, amelyre a művészetnek a szabad verseny és az akadálytalan fejlődés szempontjából szüksége van.

Művészetünket belső és külső ellenségek pusztítják s ezek ellen fel kell szabadítani minden szunnyadó energiát. Meg kell teremteni azt a hadi állapotot, amelyben minden artisztikus törekvés szabadon fejtheti ki erejét a másik ellen. De legyen szabad rámutatnom arra, mi indított e néhány gondolat leírására.

Mikor a művészház megalakult, azt hiszem, sokan örültünk annak, hogy a magyar művészet s különösen az ifjabb művésznemzedék előtt az érvényesülés új tere nyílt meg. Úgy éreztem, hogy végre bekövetkezik az a szerencsés állapot, amelynek előidézésére a régi és igazán nem rossz politikai mondás tanít: ha nincs ellenék, csinálni kell.

A fiatal egyesületnek óriási megpróbáltatásokon kellett átesni. A látszat sokszor azt mondta, hogy

összedől s mégis, nemcsak hogy életben maradt, hanem oly otthont alapított, olyat, amely csaknem egymagában elég a jövő fejlődés biztosítására. S életben maradását minek köszönhetette? Egyszerűen annak, hogy számotvetett olyan erőkkal, amilyeneket mások nem tudtak, vagy nem akartak fölismerni. Programjának legfőbb pontja lett, szóhoz juttatni minden új tehetséget s minden új irányt, amely a művészetben gyarapodást, erőkihasználást jelent. A Művészház nyitotta meg az érvényesülés kapuját nemcsak fiatal művészeink nagy része, hanem több hivatott külföldi festő előtt is, akik nálunk olyan megértésre találtak, amilyenben még otthon sem volt részük. Tudott találni ezenkívül a Művészház egy másik nagy erőforrást is. Betudta bizonyítani, hogy nálunk Magyarországon nemcsak azok termettek kulturára, akik itt a fővárosban minden lében kanalak szeretnek lenni, hanem azok is, akiket a sors arra

ítelt, hogy Kolozsvárott, Szatmáron vagy Ungváron legyenek egy magasabbrendű magyar kultúra uttörői, harcosai, előőrsei. Eddig fölényesen mosolyogtak „a jó vidék” rovására központosított kulturánk kitarított kisajátítói, de ezt a mosolyt holnap már szigorra fogja torzítani az elszalasztott kitűnő konjunkturák miatti önvád keserősége. Mert a Művészház nemcsak vidéki kiállítást rendezett, (ezt megtették mások is, akik új piacot kerestek a maguk művészi portékájuknak), de ahol megfordult, szervező munkát is végzett; megvetette a központ és a vidék művészeti együttműködésének alapját. Ha következetesen fog haladni ezen az uton (és okunk van hinni, hogy nem is akar és nem is lesz kénytelen letérni), ha sikerül kiterjeszteni működési körét a vidék főbb pontjaira, életrekelte ott állandó szervezeteket, oly munkát fog végezni, amelyik méltó párja lesz nagyapáink első alapvető lépésének, a Pesti Műegylet megalapításának.

Felvinczi Takács Zoltán.

Dusart C. : A gyümölcskereskedők.
A Szépművészeti Múzeum új képe.

C. Dusart : Marchands de fruits.
Les nouveaux tableaux du Musée
des Beaux-Arts.

AZ ÚJ ARANYÉRMESEK.

I.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

Vannak emberek, akiket nem lehet agyonütni s épp így vannak művészeti jelenségek is, amelyekre százszor kimondják a halálos ítéletet s ennek dacára százegyedíkszer is elnémitják azt, aki fölöttek pálcát tör. Rácáfolnak arra, aki őket megcáfolja, mert gyökerük ott van, ahonnan emberi erő nem tudja kitépni, az emberi természetben. —

Ilyen hatalmas, a támadást örökösén provokáló, hibáit meztelenül feltárva szuverén tudattal visszamosolygó művészet a Makarté, a hetvenes évek arisztokratikus császárvárosának könnyüvérű és amellet átkozottul előkelő, káprázatos művészete.

Makartról azt mondjuk, hogy üres, hogy szemfényvesztő, olcsó hatásokra dolgozó divatember és amellet lelkünk legmélyén ott ül az állandó, kiolt-hatatlan szimpátia, mely képeinek láttára ép oly erős lökést ad a léleknek, mint egy sokszorosan kárhöz-tatott rossz asszony ellenállhatatlan szépsége.

Gyermekkoromban emlékszem néhány Makart-hatásra. Pillanatnyi élmények voltak, időben elenyészően csekélyek másokhoz képest, amik később, rendszeres tanulmányaim folyamán igénybe vettek s mégis érzem, hogy rövidségük dacára is alapvető szerepük volt, mindig elevenek maradtak, mint az embert készületlenül találó, elemi erővel fellobbanó tüneményes jelenségek emlékei.

Magyar-Mannheimer Gusztáv életrajzát olvasva, meg kell állnunk a Makart névnél. A császárváros modern művészi életének atyamestere tartotta a fátylát, melynek fényénél a fiatal magyar festő rátalált a saját egyéniségére. Nem lett utánzó. Annyira nem, hogy külsőségei alapján talán sohase jutna eszünkbe Makart befolyására gondolni. Legértékesebb, leg-egyenibb művésztulajdonságaiban azonban kétség-telenül megállapítható a rokonság.

Mannheimer is a lendületes hangsúlyok, az elegáns előadás, a csillogó színek embere. Ő is az élet örömeinek teljességét kiélvezni akaró művésze. A természet jelenségei közül a derültekből és szeszélye-sekből merít inspirációt. Szereti a mozgást, a meg-

lepő festői ritmusokat. A szemnek fejfel nekiszaladó, hirtelen mozdulatu karcsu női test, a hullámoktól körülcsókolt kacér szépség a merész rálátással festett abbaziai partok alatt, az örvényes vízfelület és a plasztikusan tapadó nedves uszóruha Mannheim legkedvesebb és legtipikusabb motivumai. Szereti őket bravurosan, keresett lineáris és kolorisztikus hangsúlyokkal megoldani s képeibe ezzel is bizonyos egyéni ritmust visz.

A festői temperamentum heves és szellemes kielégésein kívül még egy másik pontban is tartja művészünk a rokonságot az osztrák nagymester szellemével. A különös stílusérzékben látom ezt a szoros összeköttetést.

Mannheimer a barokk-művészet dekadens szépségeinek egyik legszellemesebb interpretátora. A felhőpuhaságu szétfosló formákkal ép oly biztos izléssel bánik, mint a melegfényű, aranybajátszó bőrfelület rozsdabarna patinájával. Sok életrevaló gondolat sugárzik ki ezekből a motivumokból és igazán sajnál-nivaló, hogy a festőnek nem volt elég alkalma monu-mentális formába önteni őket.

Korunk művészetében nagy mérkőzés folyik a kifelé-törekvő kutató és a retrospektív irányu művészet között. Mindkettőnek megvan a maga jogosultsága. Az előbbi kétség-telenül nagyobb és felelősségteljesebb feladatot vállal. Járatlan utakra merészkedik s ezért nem is csuda, ha sokszor el-eltéved jobbra-balra. Elnézőknek kell lennünk e kitérésekért, mint minden kutatónál, kísérletezőnél. A másik, a kitaposott ösvényt kereső, kényelmesebb helyzetbe jut a forma megválasztása szempontjából. Csakhogy a forma szerencsés meglátása még csak féleredmény. A külsőségeken át be kell hatolni a dolgok szellemébe, genezisébe, meg kell találni benne a maradandó értékűt, hogy azáltal érthető lehessen a kortársak előtt is.

Mannheimer stílusérzéke meg tudott birkózni e feladattal s tudása lehetővé tette, hogy művészi élményeit világos és meggyőző formában adja elő. Az idej aranyérem nem a tehetség egyes szerencsés megnyilatkozását, hanem évek hosszú sorának energikus és következetes munkásságát jutalmazza.

F. T. Z.

II.
MÁRK LAJOS.

A modern művészet új csillagai közül a szerencsés kezű László Fülöppel tán csak Márk Lajos mérkőzhetik népszerűségben — s az aranyérem mégis csak most jutott neki. Miért oly későn?

Lássuk csak. A népszerűség publikum-sikert jelent és a közönségnek csakugyan meg van minden oka,

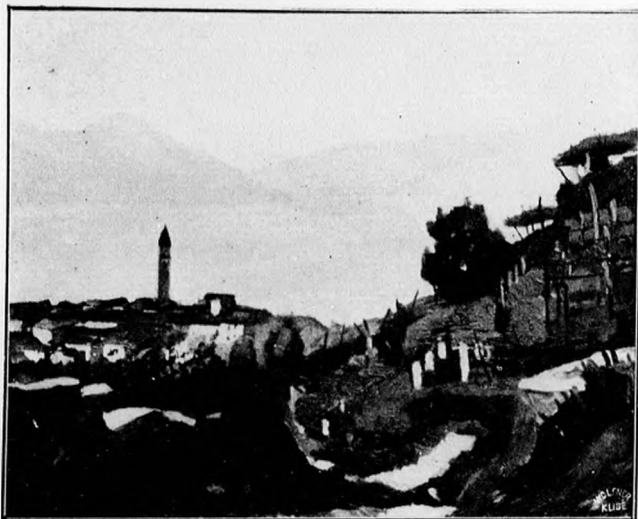
hogyan szeresse Márkot, sőt rajongással beszéljen művészetéről. Arcképei rendszeresen közismert budapesti beautékat ábrázoltak, mint ahogy László például csak internacionális nagyságokat festett s a közönség lelkesen tapsolt annak az eleganciának, fénynek és pompának, melynek barokk tarkaságát a művész mindig oly buján érzékeltette s melyre oly atavisztikus tisztelettel tekint föl a tömeg a létért való küzdelem tülekedése között is. Márk hivatott krónikásának bizonyult ama bizonyos kozmopolita magyar élet egyelőre még külön világának, mely a pénz árnyékában született, szinte chikagói gyorsasággal, ha ugyan egy kissé Potemkin-szerűen is. Amerikába való kivándorlása előtt szinte mindvégig benne élt ama sajátos levegőben, melyben csak fejedelmek és fejedelemszónok s szertelen egyéniség-tultengésben szenvedő, exaltált nők uralkodnak; abban a nyárspolgáriasságtól szabadulni akaró s ezért félvilágias allűrökben tetszelgő világban, hol a pénz nemcsak gazdaggá, de „zseniállissá” is avatja a dekadens második nemzetséget; ahol minden szenvedély: a mágnásosdi csak úgy, mint a raffinált művészi gyönyörökre való sivár epekedés. Ezt a keletiesen tunya és enerváltan érzéki világot festette Márk s csak természetes, hogy ahol mindent látott, csak a komoly polgári munka s az egyéni kiválóság, az emberi értékek megbecsülését nem, ott nem kereshette a lelkek mélyén szunnyadó igaz érzéseket s ahogy modelljei nem áhitották benső énjüknek karakterisztikus rajzát, úgy nem igyekezett azt Márk sem kibányászni a félszeg előkelőséggel eltakart mélységekből.

Íme, ezért fordult el tőle a kritika, amíg a közönség bálványozta, ezért kezdték egy időben mind kevesebbre értékelni művésztársai, ezért nem kapott, míg idehaza volt, aranyérmet s ezért hallgatott (Amerikába való kivándorlása előtt) szinte öt esztendőn

keresztül olyan tüntetően Márk Lajos. Bár előbb, sőt a pesti arcképfestő korszaka alatt is, állandóan kísérletezett más területeken is. Óriási méretű vásznakat festett, melyek többnyire az élet gyönyörűségeinek, helyesebben a szerelem gyönyöreinek dythirambusai, vagy elégiái. A „Láz”, „Kisértés”, „Barrikád”, „... és részegedjetelek meg szerelmeseim...”, mind az eleven hus zenéjét intonálták. Női aktok gomolyogtak, érzékcsiklandozó selymek, brokátok, bársonyok villogtak rajtuk s a bűn fojtó lehellete áradt le róluk. De ez a bűn nem volt soha az emberállat erejének természetes, őseréjü kitörése, — valami különös felhígított, szalonképessé fésült erotika volt ez, mely olyan arányban állott a szenvedélyekhez, mint a fajfentartó erő a flirt idegbirsengető játékához. Nem a Csók István hatalmas érzékisége tombolt Márkban, inkább a modern ember folyton izguló és változatosság után szomjazó temperamentuma, mely többet kívánna, mint a szerelem s perverzül beéri kevesebbel is, ha az a kevés raffinált.

Ezekkel a vásznaival is csak nagyon vegyes sikert aratott Márk: publikum-sikere még mindig nagyobb volt, mint művészi succés-je. A művészi látás ugyanis közben nagy átalakulásokon ment át; a műtermek falait szét döntötte az új impresszionista forradalom; a szobalevegő tompa szósza helyett üde, világító, friss, tiszta koloritra szomjaztak meg az elfásult szemek. Thémáit is kezdtük nagyon barokkosoknak, nagyon biedermyereseknek találni s letűnt stylusok ujjálesztési kísérleteit véltük felfedezhetni próbálkozásaiiban. Láttuk ugyan, hogy festőiségre is törekszik; éreztük temperamentumának ideges lüktetését; rajzának eleveenségét s erős plasztikai érzékét az alakok és csoportok felépítésében; gyönyörködtünk abban a dekoráció-szenvedélyben, mellyel képeinek staffage-át: egy-egy selyem- vagy bársonyszövetet, légies fátyolt, ékszert, vagy artisztikus butodarabot szinte át meg átgyurt, hogy odavetett beállításukban, csalóka anyagszerűségekkel és merész szinkontrasztjukkal mennél hatásosabban reprezentálódjanak, de viszont éreztük hiányát a levegő és fény illanó játékainak, a nap-sütéstől izzóvá fokozott kolorit tűzésének és a művész sóvár vágya mellett, mellyel a nagyszerűt, a fantasztikusát, a monumentális kergette, mi viszont a subtilisabb művészi finomságokba való benső elmélyedést kerestük.

Ám ide is eljutott Márk erős, fejlődésképes egyénisége. A kivándorlása előtti mintegy öt éves visszavonultság neki tán keserű idejét — mint bucsuzóló szánt kollektív kiállításán kitűnt — nem duzzogta át, hanem áttanulmányozta. Megfürdött a modern művészi áramlatokban. És ha addig is nem hittük volna, akkor meggyőződünk róla, hogy művésznünk igazi

Körmeny-Frimm Ervin. Lago Maggiore.
A Nemzeti Szalon kiállításából. — De l'exposition du Salon National.

Feiks Alfréd: Tengerparton. — Alfred Feiks: Au bord de la mer.
A Nemzeti Szalon kiállításából. — De l'exposition du Salon National.

egyénség. Az új áramlatok nem feküdtek rá és nem nyomták el régebbi énjét, de nem is cikkáztak rajta keresztül nyomtalanul, mint valami villamos áram mely csak megrezegteti idegeinket, de nem jár benső átalakulással. Márk feldolgozta azokat a hatásokat, melyekben része volt a győztes impresszionista művészi világnézet révén és még stílust is tudott magának formálni belőle. Sőt kitűnt ama demonstrációnak szánt nagy bucsukiállításakor, hogy mindig is egyéni stílusa volt. Ahogy ő a barokk elemet be tudta vinni plein-air képeibe is, az olyan egyéni

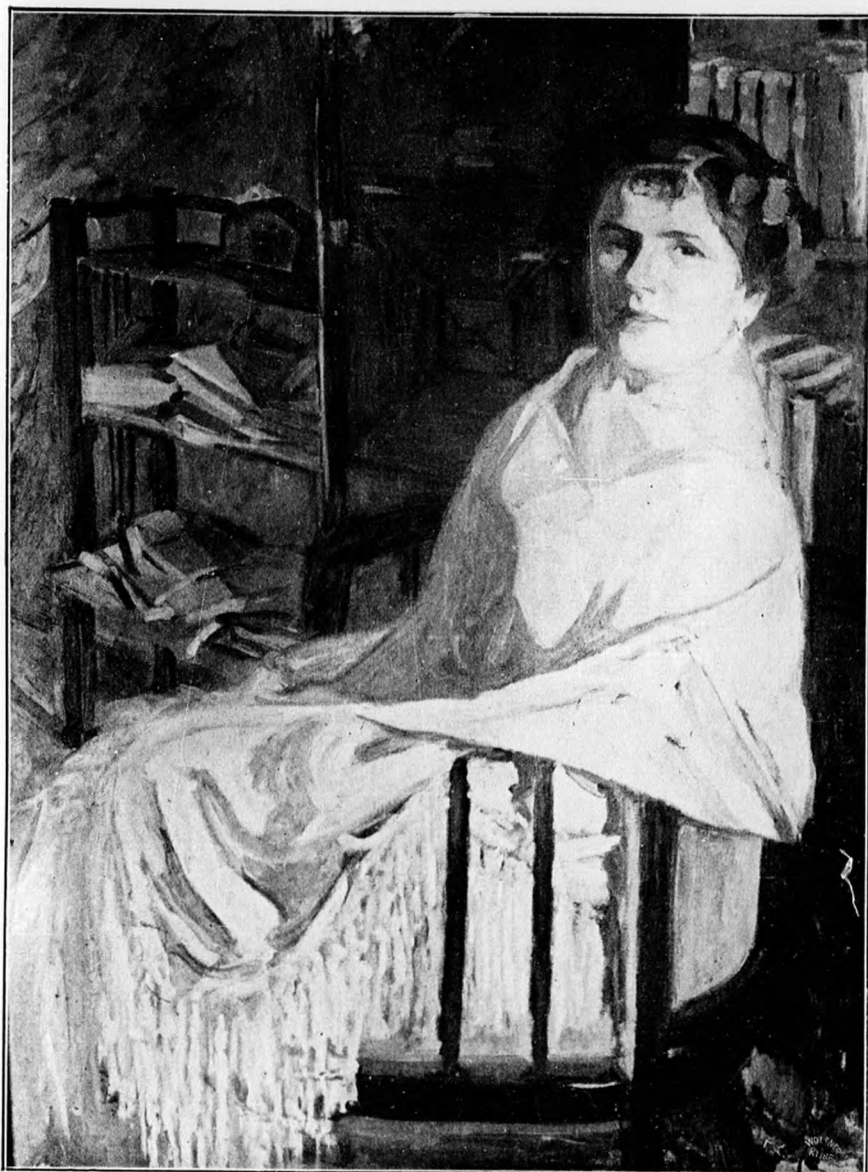
stíltre vall, mely a maga képére formálja a dolgokat, ha behódol is a tárgyak, a táj és az emberek analitikus-optikai szemléletének. Azt a sajátos rokokóbájt, biedermyeres előkelőséget, barokk tarkaságot és gazdagságot, mely arcképeit, nagy tablóit egyaránt jellemezte, be tudta vinni napsütéses képeibe is, akkor, mikor pedig általában a festői puritánság lett a vezérlő motívum, minden naturalisták és impresszionisták hitvallása s az eleven élet visszfényét be tudta lopni azokba a vásznakba, melyeken hasonló törekvésektől vezérelt impresszionista társai — éppen ellenkezőleg — a csendéletszerű nyugalmat hangsúlyozták. És végül — s ez a Márk Lajos művészi egyéniségének legkimagaslóbb karakterisztikonja — nem hagyta el művészetének egyetlen területén sem az élet örömein ujjongó boldogság mámoros extázisa, mellyel oly harmonikus akkordba olvad nála a festés tobzódó gyönyörűsége.

Ebből a harmonikus akkordból, melyet megüthetni oly kevés embernek és még kevesebb művésznek adatik, bizonyára sok szép, színes, érzékeny csillogó és finom melódia született az Óceánon túl is, és — reméljük — fog születni idehaza is még, ahol Márk Lajost, a zseniális embert, a kitűnő művészt, a hűséges barátot mindannyian a régi szeretettel várjuk s ahonnan most művésztársai ime a rég megérdemelt aranyéremmel küldenek csengő üdvözlést feléje.

Rózsa Miklós.

Czencz János: Pihenés. — Jean Czencz: Repos.
A Nemzeti Szalon kiállításából. — De l'exposition du Salon National.

Sándor Móric: Dr. Radóné arcképe.
Le portrait de Mme Dr. Radó, par Maurice Sandor.

A Nemzeti Szalon kiállításából.
De l'exposition du Salon National.

HÉT KITÜNTETETT MŰVÉSZ.

Néha a kitüntetésnek is meg van az a természetrajzi sajátossága, hogy olyan érdemeket jutalmaz, amelyek valóban művészi érdemeket jelentenek. Ez a látszólag aforizmaszerű megállapítás nálunk — sajnos — igen gyakran inkább csak elméleti tétel, semmint eleven valóság. Tessék csak kissé végiglapozni művészeti krónikánk idevonatkozó adatait, a magyar művészi érdemeknek legfurcsább értékelését fogjuk találni. Vannak ott kitüntetések alatt megroskadt ifjak, akiknek még csak nem is a fiatalságuk a legnagyobb bűnük, mert már akkor öregek voltak (a művészetükben), amikor még fiatalok sem voltak; vannak tenyész-kitüntettek, akik csaknem minden esztendőben megkapják a maguk „jól megérdemelt” hivatalos kitüntetésüket s vannak, akiknek a nyakába valósággal ráaggatta a protekció az érdemeket s végül maguk is komolyan kezdtek hinni — saját nagyságukban!

Vannak azután olyanok is, akik hosszú, küzdelmes művészi mult után jutnak el egy ilyen kitüntetéshez, amikor rendszeren már vagy a magukba vetett hitük is megfakult s a késői elismerő kitüntetés jelentősége is vele fakul, vagy — tulnan a jón és rosszon — filozófiai egykedvűséggel fogadják a kitüntetést.

Hogy mindezt elmondottuk e helyütt, arra az a rendkívüli esemény készített bennünket, amely a Műcsarnok téli tárlatán kitüntettek körül történt. Hét díj és érem került kiosztásra ezuttal is s ez a hét kitüntetés valóban kicsufolása volt az eddigi tradícióknak. Majdnem összességükben a magyar művészet gárdájának legjavából került ki ez a hét ember és majdnem mind fiatal, fejlődésük legszebb kilendülésén levő talentum.

Hogy ebben azoknak is tetemes részük van, akik szavukkal, őszinte meggyőződésükkel járultak ahhoz, hogy a kitüntetés valóban érdemek jutalma legyen — az nyilvánvaló. Csak meg kell nézni a zsűrik névsorát.

A magyar művészeti krónika ezt az évvéget azzal a jóleső tudattal zárhatja, hogy egy elég rossz, nagy kiállításon nem a legrosszabbakat, hanem a legjobbakat (a kitüntetések feltételeit is tekintetbe kell venni) érdemesítették a jutalmazásra.

A kitüntettek közül régi ismerőseink: Magyar-Mannheimer Gusztáv a nagy aranyérem nyertese, aki ezzel a kitüntetésével csak gyarapította azokat a sikereit, amelyeket a külföldi internacionális kiállításokon — kitüntetések formájában is — egyre-másra szerez és Márk Lajos, akit az egyik kis aranyéremmel tüntettek ki s aki most odaát Amerikában súlyos aranyakban kapja az igazi művészi értékeknek leg-

nemesebb fémbe való honorálását. Róluk külön emlékezünk meg.

De nem ismeretlenek a fiatalok sem. Mérő István, a másik kis aranyérem nyertese, talán a legkevesbé ismert valamennyiök között. Sokoldalu pikturája, ha még nem is jelzi szabatosan a biztos kialakulás irányát, talentuma sokat ígérő és jelentős értékeket ad már ma is.

Kisfaludi Strobl Zsigmond, a 7000 koronás Rudics-díj nyertese, a magyar szobrász-gárda egyik legtehetségesebb tagja. Fiatalon és energikus ambícióval jutott el a küzdelmes kezdettől a máig s hogy ez a nagyon is küzdelemterhes kiindulás nem szegte kedvét soha s hogy ma szinte komprimálódnak benne a szobrászi energiák, önbizalmának legszebb jele. Mint portrétista s mint kompozitőr egyformán értékes és hisszük, hogy java munkája még hátra van.

Lányi Dezső, a másik szobrász, a Lipótvárosi díj nyertese, ha törekvésében eltérő is, talentum és küzdelmes pályamult dolgában szintén számottevő tényező fiatal szobrászaink között. Sokoldalu ember, minden szobrászi téma egyformán érdekli. Szinte monumentális energiák feszítik szobrászi készségét s jövőbeli fejlődése nyilván ebben az irányban fog excellálni.

A festők közül Réti István neve nekünk különösen kedves. A „nagybányaiak” nagyszerű régi gárdájának egyik legértékesebb tagja volt s ha azóta nem is szerepelt oly állandóan és gyakran a nagy nyilvánosság előtt, ez a visszavonultság az ő művészi ösztöneinek sajátos, de nagyon szubtilis tulajdonságaival magyarázható. A szó legszebb értelmezésében vett legfinomabban érző művészlélek. Olyanok a dolgai is. Az egész pikturája!

Csáktornyai Zoltán, a Röck Szilárd-díjjal kitüntetett festő még egészen fiatal, de igen talentumos művész. Csupa frissesség és üdeség az egész pikturája. Őszinte, amikor extrémnek látszik is. A nagybányai kolónia neveltje s most is ott él, de sokat tartózkodik külföldön is.

Jávor Pál, az Erzsébetvárosi Kaszinó díját kapta. Színes, erőteljes pikturájában a színek érdeklik leginkább, amellet az arrangement is jelentős szempont nála, különösen csendéletképein. Szolnokon él leginkább és kiállított képeit is jórészt ott festette.

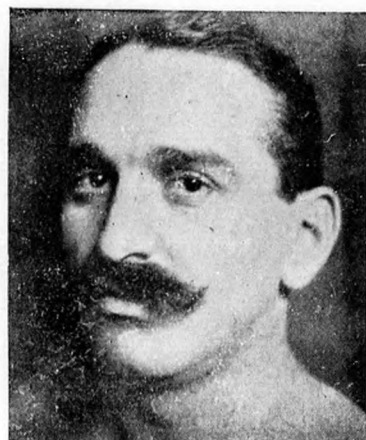
Dobai Székely Andor

Jávor Pál

Réti István

Lányi Dezső

Kisfaludi Strobl Zsigmond

Csáktornay Zoltán

A MŰVÉSZHÁZ ÉS A MAGYAR MŰVÉSZET JÖVŐJE.

Mikor Manet kiállította az Olympiát, az emberek botokkal és esernyőkkel estek a képnek, úgy, hogy csak rendőri fedezett mellett lehetett a kiállítási teremben tartani. Nemkülönben egyöntetű undorodással fordultak el Manetnek a Nap verőjében csillogó képeitől is. A krónikás feljegyzi, hogy az impresszionista kiállítások Párisnak valóságos forradalmi képet adtak. A kiállítási épület körül rendőrcsapatok állottak készenlétben, hogy a tömeg megmegujuló rombolási kedvét féken tartsák és épenséggel nem tartozott a ritkaságok közé, hogy valaki virgonc egészségének örvendetes tudatában ment el egy vernissagera, de betört koponyával jött ki onnan.

Ezekre a forradalmi képekre gondolok most, mikor a Művészház a diadalra jutott modern magyar pikturának palotát emelt, arra gondolok, hogy mennyi méltatlan pizkolódást, mennyi elkészerítő mellőzést és felháborító értetlenséget kellett leküzdeni a fiatal, a nem hivatalos magyar művészetnek, míg elérkezhetett odáig, hogy palotát emelhetett magának. Arra a piederstálra gondolok, melyre a francia nemzet penitenciás hálával állította a megbántott mestereket, és hogy látom az analog folyamat megindulását nálunk is.

Azonban ezeket a történelmi jelentőségű eseményeket szemlélve, felmerül a nagy kérdés, mi következik most? Ime, vannak tehetséges piktoraink bőven, milyen perspektívája lesz a magyar művészet jövőjének?

És ezen a ponton kapcsolódik a Művészház palotájának megnyitása a magyar művészet jövőjéhez. Ebben a perspektívában tágul ki ennek a napnak a jelentősége történelmi dátummá.

Mert mit jelent az, hogy a Művészház saját hajlékában helyezkedett el?

Azt jelenti, hogy többé nem kell számolnia a lehetőségek kényszerítő erejével, azt jelenti, hogy souverain urrá lett maga fölött, urrá, aki szabadon kormányozza tetteit, akinek kezébe adatott, hogy megvalósítsa terveit, a modern magyar művészetet és sohasem sejtett magaslatra emelkedjen vagy — ha ez a végzete — tehetetlenségbe vergődve elpusztuljon. Azt jelenti, hogy a magyar művészet új hódítói összefogtak nagy, szentséges akarással, erejük legjavával, a bennük lobogó fanatikus hit minden vakmerőségével és a tudás minden becsületos komolyságával: előkészíteni a jövőndő pikturáját.

Ezt jelenti a Művészház palotaavatása.

Hogy pedig megtudjuk, megérezte-e a magyar

művész- és műpártoló társadalom ennek a napnak történelmi jelentőségét, felkerestük a művészek és szakférfiak elitjét s a következő kérdéseket terjesztettük eléjük:

1. Milyen perspektívát nyit a magyar művészet jövőjére az a körülmény, hogy az eddig kisebb-nagyobb csoportokban, de mindig szeparáltan kiállító modern művészek most a Művészházban egy közös hajlékra találva, együtt jelenhetnek meg?

2. Azt a minden kulturembertől egyformán óhajtott célt, a művészetek előbbrevitelét, a Művészház milyen uton-módon, milyen eszközökkel valósíthatja meg legjobban?

A feleleteket itt adjuk sorban, amint beérkeztek.

— y — r.

ALEXANDER BERNÁT.

— Nincsenek kételyeim az irányban, hogy a magyar képzőművészetet igen előnyösen befolyásolja majd a modern művészeknek ez a tömörülése. Én csak jót és kívánatosan meglepőt várok ettől a körülménytől.

BENCZUR GYÜLA.

— Nekünk magyaroknak most sok tehetséges piktorunk van. Csak az a nagy baja a tehetséges, magyar piktornak, hogy többet politizál, mint fest. Érthető tehát, hogy örömem telik minden olyan akcióban, melynek jelszava: semmi politika, sok munka. Ezzel azután megmondottam azt is, hogy milyen eszközökkel vihetjük előbbre a magyar művészetet: munkával. Dolgozni kell, nem pedig politizálni. Ha a Művészházban azért egyesültek a művészek, hogy együtt dolgozzanak, akkor, mondom, csak örömem telhetik a Művészházban.

CSÓK ISTVÁN.

— A jövő kialakulásának egyik fontos tényezője lesz a Művészház. Az eszközöket illetőleg teljesen megbízom a vezetőségben, mely eddig is zseniálisan oldotta meg a feladatát.

IGNOTUS.

— Úgy hiszem, hogy ez a közös munkálkodás csak jó eredményt hozhat a magyar művészetnek. Igen üdvös és a jövőt előnyösen befolyásoló akciónak tartom.

Ami pedig a cél elérését illeti, arra gondolok, hogy itt nem a művészek egymásközi viszonyát kell kiegyensúlyozni, hanem a közönséget kell kioktatni arra és nevelni ahhoz, hogy az új próbálkozásoktól ne ijedjen meg.

KERNSTOK KÁROLY.

— Hogy milyen perspektívát nyit ez a körülmény a magyar művészet jövőjére? Fényeset. Mert mit jelent az, hogy a Művészházban kiállíthatunk? Nem kevesebbet, mint hogy nem leszünk kénytelenek a Mücsarnok vásári kiállításain résztvenni, nem kell az időnk egy részét a művészet cégére alatt folytatott korteskedések letörésére fordítani, hanem nyugodtan dolgozhatunk, nem kell a műveinket egy olyan zsüri elé vinni, melyről tudjuk, hogy nem emelkedtek arra a művészi nivóra, mely munkáink megítéléséhez pedig feltétlenül szükséges. Másrészt pedig jelenti azt, hogy lesz egy intim, exquisit kiállítási helyiségünk, ahol a művész képe a megfelelő társaságba kerül. Ki fog alakulni egy olyan kiállítási helyiség, ahol csak művészek állítanak ki. Szóval most állandósulni fog egy olyan valami, — művészi nivóju kiállítás — ami eddig legfeljebb csak tünet volt. Az elmondottakból következik, hogy a Művészháznak intransingens szelleműnek kell lenni. Vagyis óvakodnia kell attól, nehogy olyanok is betegyék a lábukat, kiket a művészet génusza elfelejtett meghihletni.

KOSZTOLÁNYI-KANN GYULA.

— A Művészház révén nemsokára egy új kiállítási palotával gazdagodik a főváros. Ha az új kiállítási helyiségekben csak olyan kiállításokat rendezne, mint a többi művészegyesületek, nem volna létjoga. A vásári kiállításokból épen elég van, unja már őket minden jóízű ember. Itt elsősorban intim jellegű és feltétlen művészi színvonalon álló kiállításokat szabadna csak bemutatni. Míg a hivatalos kiállításokon részt vehet bárki azon a réven, hogy „magyar honpolgár“ s mert valamelyik akadémián megtanult (ha ugyan megtanult) kicsit pingálni, — itt szóhoz jussanak egyrészt azok a feltétlen talentumos fiatal művészek, akiknek erejéről eddig csak kevesen szerzhettek tudomást, mert a hivatalos zsürik rendszeren elzárták előlük azt a helyet, melyet ők jobban érdemeltek meg néha, mint akárhány juror, — és másrészt helyet fognak kapni azok a már akreditált művészek, akik vásári kiállításokon résztvenni nem óhajtanak s intímabb társaságban, művészibb milliőben szívesen mutatják majd be munkáikat. Maradjon távol innen minden művészpolitika s egyedül az legyen a cél: lehetőleg jó művészetet bemutatni.

Ha a Művészház elsősorban arra helyez majd súlyt, hogy inkább kevesebb, de csak művészi értékű kiállításokat rendez, úgy csakhamar köztudattá lesz az, hogy ezekre a kiállításokra bizvást elmehet mindenki, aki művészetet akar élvezni és nem csak képeket látni.

K. LIPPICH ELEK.

— Az első kérdésre a felelet igen egyszerű: amennyiben a Művészház megtudja valósítani programját, lényegesen hozzájárul a magyar művészet kialakításához. Kívánom, hogy sikerüljön neki. Az odavezető ut pedig semmiesetre se lehet más, mint a művészek megfeszített erejű együttműködése. Egy olyan egyesület, melynek ilyen céljai vannak, csak nagy szolgáltatokat tehet a magyar művészetnek.

NÁRAY-SZABÓ SÁNDOR.

— A Művészház működését mindig szerető figyelemmel kísértem. Mikor még a Kristóf-téren laktak, jó néhányszor látogattam el hozzájuk és mondhatom, hogy mindannyiszor kellemes impressziókkal távoztam. Épp ezért, mivel a Művészház multjában garanciákat találok a jövőjét illetőleg, teljes bizalommal tekintek a művészek e közös csoportosulása elé. Meg vagyok róla győződve, hogy a magyar képzőművészet jövőjét nagyon kedvezően befolyásolják. Viszont az is erős meggyőződéselem, hogy ezeknek a művészeknek össze kell fogni és vállvetett munkássággal, egyetértésben dolgozni. Abban az erős reményben, hogy a Művészház működése a magyar képzőművészet erősödését is jelenti, sok szerencsét kívánok a Művészháznak.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF.

— Csak röviden: A Művészház a művészeké. Csak feltétlenül művészember érvényesülhessen a Művészházban, ez az elvünk. És ez az elv determinálja a Művészház jövőjét épp úgy, mint ezen keresztül az egész magyar művészetet.

RÓNA JÓZSEF.

— Minden közös és vállvetett munka a művészetnek csak használhat. Igazán nagy szolgáltatást a Művészház akkor fog tenni, ha nem csinál politikát, hanem minden igaz művész előtt megnyitja ajtaját, ha nem lesz a klikknek melegágya, hanem az igazságot fogja szolgálni. Különbén úgy hiszem, hogy ilyen aggodalmaskodásra nincs is ok.

TÉREY GÁBOR.

— A dolog úgy áll, hogy az utóbbi években a képzőművészeti kiállítások rosszabbak, mint voltak annakelőtte és ennek a jelenségnek egyik főokát tényleg a művészek azon széthuzásában látom, mely azt eredményezi, hogy egy-egy kiállításon nem a magyar művészek összesége van képviselve, hanem mindig csak egy-egy töredék. Már most ha egy egyesület azzal a szándékkal jön, hogy a divergáló szálatokat összefogja, ezt a törekvést csak jó szemmel

lehet nézni és mindenkinek, aki szíven hordja a magyar képzőművészet sorsát, örülnie kell az ilyen szándékoknak.

Hogy azután milyen eszközökkel lehet elérni ezt a célt, arra csak egy feleletet adhatok: dolgozni kell. Minden piktor dolgozzon, ahogyan az neki megadatott, de az a fő, hogy doigozzon, minden más pedig mellékes. Egy igen fontos motivumnak tartom a magyar művészet továbbfejlesztésében azt is, amit a Képzőművészeti Társulat azelőtt kultivált, de utóbb abbahagyott, t. i. a nemzetközi tárlatok rendezését. Az a véleményem, hogy egy — mondjuk — négy évenként rendezendő nemzetközi kiállítás igen frissítő hatással lenne a pesti kávéházlevegős piktor-atmoszférára. Persze a külföldi mesterek importálása alatt nem értem azokat a kiállításokat, melyeket harmad- és negyedrangú társulatok rendeznek másod- és harmadrangú német piktorok kollekciójából.

VASZARY JÁNOS.

— Az erőviszonyoknak az a gravitációja, mely a társadalomnak a művészetre — és viszont való kölcsönös hatásából áll, ha valahol, úgy a mi művészi viszonyainknál szem előtt tartandó — ha nem is döntő. Eltekintve attól a már rég bebizonyult szociális igazságtól, hogy a tömörülés egy cél érdekében elősegíti a kifejlődést: a magyar ingadozó művészi kultúra nevében végtelen fontosnak tartom a progresszív művészek egyesülését s egyesült manifesztációját. Nemcsak a kultúra bátyáin kívül álló tömegek irányításáról van szó, hanem azok meghódításáról is, akik egy konzervatív művészet pártolásában, igenlésében hiszik a kultúra igazmondását.

Ha e cél érdekében sikerül a Művészháznak az eddig szétfolyó energiákat összegyűjteni: nagyszabású intenciói révén hiszem, hogy korszakos eredményeket érhet el.

ZALA GYÖRGY.

— A művészet sorsát mindig az egyesek, a nagy egyéniségek döntötték el. Semmi különöset nem várok tehát ettől a csoportosulástól, mert hiszen a nagy művész akkor is az marad, ha külön áll s az epigonból akkor se lesz nagyság, ha csoportba áll. Színei akkor festette legszebb munkáit, mikor még nem volt „szabad művész“. És nem hiszem, hogy egy csoportba való beállításával jobb művész lett volna. Ami pedig a Művészházat illeti, úgy hiszem, hogy tevékenyen kiveheti majd részét a magyar művészet jövőjének kialakításában.

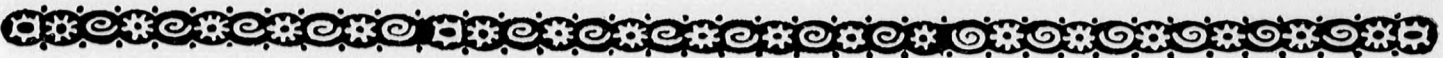
A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM ÚJABB KÉPEI.

A Szépművészeti Múzeum képtárának is nem egy darabja van, mely a nagyközönség előtt ismeretlen, de a rajzgyűjteményének, mely pedig több, mint 10.000 rajzból áll — ugyszólván teljes egésze a Múzeum raktárának ajtója mögött huzódik meg. A rajzkiállítások számára fentartott egy terem korántsem bizonyult elegendőnek arra, hogy a gyűjteményt, mely számarányánál fogva is impozáns, befogadhassa. Így eshetett meg, hogy a 10.000 rajznak az egytizedrészét sem állíthatta ki a Múzeum vezetősége, holott tele van ambícióval és igyekvéssel, átérezve nagy nevelőhatását egy-egy kollekció sikerült bemutatásának. A terem-mizeria miatt tehát a vezetőségnek arra kellett szorítkozni, hogy a gyűjtemény legjobb darabjait egy kollekcióba foglalva, legalább ezeket a válogatott rajzokat mutassa be a közönségnek.

Eddigélé három ilyen kiállítást rendezett a Múzeum. 1907-ben, mikor a XIX. század magyar művészeinek retrospektív kiállítását mutatta be, 1910-ben a Delhaes István 2683 rajzból álló hagyatékának 164 darabját állította ki és 1911-ben a régi nagy mesterek rajzainak összeválogatásával szerzett érdemeket a Múzeum agilis vezetősége. Mint látható, az óriási anyagnak csak igen csekély részét ölelték fel az eddigi kiállítások, úgy hogy igazán nagyértékű rajzok maradnak elrejtve a közönség elől. Hogy valamennyire is segíthessünk ezen a fonák helyzeten, időről-időre bemutatjuk a Múzeum rajzgyűjteményének egy-egy kiváló darabját. Ebben a számunkban, a gyűjtemény legújabb akvizíciójáról számolunk be, lenyomatva annak legértékesebb darabjait.

Az a sepia-rajz, mely Madonnát a szentek és angyalok közepette mutatja be — és amely legtöbb valószínűség szerint tanulmány egy eddig még fel nem kutatott oltárképhez —, Gaspar de Crayer, flamand művésztől való. A rajz ugyancsak vázlat, de azért a teljes és bevégzett művészi munka hatását teszi. Mint Gaspar de Crayer, Cornelis Dusart is a XVII. századból való. A gyümölcskereskedők c. képe magán viseli a festő nemzetiségének karakterét. Azok az élénk mozgású és gesztusú alakok, mind egytől-egyig tipikusan hollandok. Ennek a karakternek a félreismertetlen tolmácsolása a legnagyobb érdeme ennek az ügyeskező hollandusnak. Ugyancsak holland származású Cornelis Saftleven is, kinek az agarat ábrázoló képe élesen és pontosan figyelő szemről tesz tanúságot.

Szerepel a gyűjteményben a XIX. századnak két magyar rajzművésze is. Az egyik Melegh Gábor (szül. 1801-ben), aki Brocky Károly mestere volt s akinek

eddig néhány könyomatu önarcképén kívül egy munkáját sem ismertük. Ez a gyermekarckép, melyet itt bemutatunk, színezett ceruzarajz. Kvalitásai a portrénak az erős karakterérzék és az impresszió frissége, intimitása. A másik magyar művész Barabás Miklós, kinek képeiből gazdag kollekciónk van. Ennek a gyűjteménynek értékes szaporodását jelenti a most beszerzett akvarell, mely egy karosszékben ülő férfit ábrázol. A anyag előkelőséget kitűnően karakterizálta Barabás.

Nem magyar származásuk ugyan, de Pesten működtek még Lieder Frigyes és Ender János is. Abban az időben Barabás mellett Lieder értett legjobban a roppant divatos akvarell arcképekhez. Abból, amit e nemű művei között alkotott, legértékesebb az önarcképe. Ezt az önarcképét más technikával is festette, mint egyéb portréit szokta. T. i. ezen a képen széles ecsetvonásokat huzott, míg ezzel ellentétben épp az volt a szokása, hogy — mint az egykorú kritikusok írják — hegyesebb ecsettel festett. Ennek a modornak képviselője az az akvarell-férfiarckép, melyet szintén bemutatunk. Ender János ugyancsak az akvarell-portrékat művelte. Az ő művészetének pompás képviselője az a portré, melyet gróf Sigray Borbáláról festett. Kicsit kikészített, de bájos és eleven.

Utolsónak említjük fel Menzel Adolfnak, a nagy német mesternek egy fejtanulmányát, mely nem nagy igényű munka ugyan, de karakterében rendkívül jellemző és beállításában figyelmetébreztően merész.

Ennek a kilenc képnek a bemutatása korántsem merítette ki az újabb szerzemények anyagát, csupán fogalmat adni akartunk arról, hogy milyen értékek maradnak véka alá rejtve csupán csak azért, mert hatalmas és szép Muzeumunkban nincs elegendő hely.

Milyen szép és megnyugtató érzés is ez: megállapítani, hogy egy utcányi nagy Muzeum nekünk ma már kicsi.

A MŰVÉSZKLUB ALAKULÓ KÖZGYŰLÉSE.

Lapzártakor sietve vetjük papírra e sorokat.

A Művészklub alakuló közgyűlésén olyan dolgok történtek, melyek mellett nem lehet szó nélkül elmenni, bár önérzetünk úgy kívánná, hogy egy becsületes ember tiszta lelkiismeretű nyugalmával emeljük el szemünket a történetek felett. De ha mégis kommentáljuk azt a két-három ember — nem több! — szította provokációt, ha mégis meg akarjuk magyarázni és az igazság fényében megvilágítani ezt a csimborasszóját a jóhiszeműséggel és tájékozatlansággal való visszaélésnek, tesszük ezt az igazság kimondásának kényszerítő erejétől ösztönözve, épp azoknak a jóhiszemű, szándékosan tájékozatlanságban tartott embereknek érdekében, kik maguk képtelen lévén trükkökre és csalafintaságokra, naiv bizalommal engedték át magukat a nagyhang terrorjának és a hangos szó ordító — tehát becsületes és őszintének vélt — erejének.

Nézzünk csak vissza. Az eseményeknek történetük szokott lenni.

Három éve annak, hogy a Művészház szerény keretekben, de a lelkesedésünk minden szeretetének és rajongó bizakodásunk minden energiájának tanujelképpen megszületett. E három év lázas munkával telt el. Ebbe a három évbe azoknak az embereknek, akik életcél és hivatást találtak a Művészházban, beleépült az életük, az egyesülettel összeforrott a művészi hitvallásuk, az ambíciójuk, a lélekzésük, a vérük lükte-tése, — az életük. Az egész életük. Amit ebben a mondatban leirtam, az nem frázis, nem egy szép gondolat, hanem hus-vér valóság. Hiszen csak egy példára, egy esetre kell rámutatnom, hogy a vadidegen is, aki sohasem volt köztünk, meggyőződjön a fanatikus lelkesedésnek arról a mámoros erejéről, ami itt a lelkekből fakad, az egymás lelkének tüzeiből éled és vet olyan lángot, mint a gróf Teleki Gézának gyönyörű példaadása. Uraim, ti mind nyájas idegenek, köznapi munkátok után futó polgárok és művészetpolitikusok, hol, mikor hallottátok, hogy valaki egy szerény mozdulattal kivesz a zsebéből 400.000 koronát és azt kockára teszi egy művészeti cél érdekében. Emberek, fogalmat alkothattok-e magatoknak arról az erkölcsi erőről, a lelkesedésnek arról a nagyfoku süritettségéről, amit képviselnie kell egy olyan egyesületnek, amely az áldozatkészségnek ilyen gyönyörű, megható példáját tudja produkálni? Minek részletezzem a dolgokat. Az a lelkesedés és odaadás, mely szinte feloldott engem is és mindenkit az egyesület életében, tekintélyé emelte a szerényen indult Művészházat. Ezt a tekintélyt mi ugyszólván a vérünkkel szereztük, tehát ragaszkodunk hozzá.

És ez az a nézőpont, ahol igazi világitásába kerül a Művészklub alakulása.

A tavasszal történt, hogy egy egészen kisdud csoport a Művészklub kebelében szervezkedni kezdett a Művészklub ellen. Holmi palotaforradalom járhatott az eszükben, ahogy az most utólag kitűnik. Mikor pedig a Művészklub szervezésére került a sor, ez az agilis és személyes nexusokban bővelkedő pár ember magára vállalta a szervezés előmunkálatait. A Művészklub teljes jóhiszeműséggel meg is bizta őket. Arra igazán senki sem gondolhatott, hogy első dolguk lesz, a Művészklub ellen foglalni állást. Mert, amint a közgyűlés előtt egy nappal — mondd egy egész nappal — kiderült, nem kevesebbet akartak a jó urak, mint kitenni azoknak a szűrét, akiknek legelső sorban is köszönhető a Művészklub mai — hogy úgy mondjam — nagyhatalmi állása. Ehhez a puccshoz nincs szavunk. Elvégre is mindenki úgy cselekszik, ahogyan azt a maga felfogásával legösszeférhetőbbnek találja. De azon azután már csodálkoznom kell, hogy az urak azt hitték, hogy mi ölbetett kézzel fogjuk nézni lefejeztetésünket. Hát, hogyan hihették azt, hogy amiért évekig verejtékesen küzdöttünk, szó nélkül átengedjük nekik uram isten, hát hogyan tételezhették fel, hogy a Művészklub, melynek a legutolsó közkeze is a lelkesedés paroxizmusaival szereti ezt az otthonát, ki sem fogja nyújtani a kezét, hogy megvédje magát. Vagy talán azt hitték, hogy csak kiabálni kell, és összeomlik, mint Jerichó fala! Tréfás eset.

Eddig az. Eddig tart a tréfa. Ami szomorú a történetekben, az itt következik.

Nem sajnálom a konspirátorokat. Nem fáj értük a szívünk. Ami elszomorít bennünket, ami fáj nekünk, az az a sajnálatos tény, hogy ennek a 3—4 embernek — neveket emlitenünk fölösleges — sikerült félrevezetni jóhiszemű — inkább dolgozó, mint politikáló — embereket, hamis híresztelésekkel sikerült félrevezetni a tájékozatlanokat, akik naiv, becsületes meggyőződésű emberek lévén, nem bírták elképzelni, hogy ne lehessen annak igaza, aki kiabálni mer. Így történt, hogy őszinte sajnálatunkra nemcsak az a három ember hagyta el a közgyűlési termet, akik távozásának örültünk, hanem utánuk mentek azok a tájékozatlanságban tartottak is, akiknek megtévesztése sikerült. Meg vagyok azonban győződve arról, hogy az igazságot előbb-utóbb fel fogják ismerni. Mert az még nem történt meg, hogy az igazság ki ne fényesedett volna, ha sikerült is ideig-óráig véka alatt tartani. Hinni akarjuk, hogy nemsokára ismét együtt, egy táborban küzdhetünk azokkal, akik ma rászédetve hátat fordítottak nekünk, hinni akarjuk már csak azért is, mert köztük vannak olyanok is, akik az első

pillanattól kezdve együtt szenvedtek velünk, együtt csatáztak velünk és együtt örültek a mi örömeinknek.

Hinni akarjuk, hogy azok a festők, akik a piketárból élnek és nem a művészetpolitikából, el fognak indulni a Művészklub felé, ha művészi lelkiismeretüktől tanácsot kérnek.

És ha ők kinyújtják a Művészklubnak kezüket, azt a Művészklub meleg, testvéri kézzel fogja megfogadni. És akkor — erős a hitem — hogy soha többé nem eresztik el egymás kölcsönösen támogató jobbát.

Gyöngyössi Nándor.

*

Most pedig itt adjuk a közgyűlésről szóló tudósításunkat, melyben minden szenvedély nélkül, a legtárgyilagosabban, csupán a tények elmondására szorítkozunk:

A közgyűlés 1912. december hó 30-án délután 5 órakor volt a Royal-szálloda „Fehér termében”. Jelen voltak: Szinyei Merse Pál, gróf Teleki Géza, Csók István, Karlovsky Bertalan, Kallós Ede, Falus Elek, Kandó László, Hermann Lipót, Guttmann Géza, Jakab Dezső, Márkus Miksa, Váradi Anral, báró Dóczy Lajos, Komor Marcell, dr. Steiner Béla, Lányi Dezső, Sztrakoniczky Károly, Róna József, dr. Salgó Ernő, Tolnay Ákos, Iványi-Grünwald Béla, Kisfaludi-Strobl Zsigmond, Körmendi-Frimm Ervin, Femes-Beck Vilmos, Zádor István, Barta Ernő, Csikász Imre, Vedres Márk, Szmrecsányi Miklós, Keményffy Jenő, Kádár Béla, Medgyessy Ferenc, Szász Zoltán, Vidor Emil, Goda Géza, gróf Zichy István, dr. Rózsa Miklós, Vaszary János, gróf Batthyány Gyula, Burchard-Bélaváry Pál, Egry József, Feiks Alfréd, Körmendi-Frimm Jenő, Jaschik Álmos, Katona Nándor, Vesztróczy Manó, Pap Emil, Rainer Károly, Szigeti Jenő, Vágó József, Vágó László, Gara Arnold, Cserna Andor, Kónyay Elemér, Borszéki Frigyes, Pechán József és mások.

Az egybegyűlt tagok közfelkiáltással Szinyei-Merse Pált kéri fel korelnöknek. Szinyei Merse Pál megköszönve a bizalmat, a korelnöki széket elfoglalja.

Kandó László, a szervező bizottság jegyzője kifejti, hogy a Művészklub szervezési munkálatait egy előkészítő bizottság végezte, amely megállapodott abban is, hogy kiket jelöl és ajánl a mai alakuló közgyűlésen a klub tisztikarába és választmányába. Ennek ellenére a klub tagjai körlevelet és szavazócédulákat kaptak, amelyeken a szervező bizottság jelölésével ellenkező jelölések szerepelnek. Ennek folytán a szervező bizottság elnöke: Szinyei Merse Pál nevében és megbízásából azt az indítványt teszi: napolja el magát az alakuló közgyűlés, illetve ne határozzon most a közgyűlés, hanem halasztassék el néhány napra.

Az indítványhoz báró Dóczy Lajos, dr. Rózsa Miklós és Vágó József jelentkeztek szólásra, a korelnök azonban előbb személyes kérdésben Csók Istvánnak adta meg a szót.

Csók István kijelenti, hogy egyik választási körlevélen és szavazólistán az ő neve is szerepel társelnök gyanánt. Kijelenti továbbá, hogy ő a Művészklubban semmiféle tisztségre nem reflektál és amennyiben mégis megválasz-

tanák, előre bejelenti, hogy a választást nem fogadja el, sőt kötelességének tartja az alakuló közgyűlésnek azt is bejelenteni, hogy az ő neve félreértésből került a választási körlevélre.

Dóczy Lajos báró sajnálkozásának ad kifejezést, hogy a művészek új egyesülése máris háborúsággal kezdődik. Hozzájárul a korelnök indítványához azzal a módosítással, hogy az alakuláskor szokásos tárgysorozati pontokat tárgyalja le a közgyűlés és csak a tisztikar és választmány megválasztását halassa el a közgyűlés addig, amíg a személyi kérdésekben fölmerült ellentéteket sikerül eloszlatni.

Rózsa Miklós dr. személyes kérdésben kijelenti, hogy a maga részéről — bár talán a közgyűlést ez nem is érdekli — fontosnak tartja annak kijelentését, hogy Csók István nevének a zöld szavazócédulára és a választási körlevélre való felvételére a maga részéről semmi ingerenciát nem gyakorolt. Ami pedig a korelnök és Dóczy Lajos báró halasztó indítványát illeti, a maga és elvarátai nevében kijelenti, hogy azok egyikéhez sem járul hozzá és indítványozza, hogy a közgyűlés térjen át a napirendre.

Csók István köszönettel tudomásul veszi és megerősíti Rózsa Miklós dr.-nak az ő személyére vonatkozó kijelentéseit.

Hermann Lipót kijelenti, hogy a szervező bizottság megállapodott a jelölésekben és senkinek sem volt joga másféle szavazócédulákat nyomtatni. Kéri a közgyűlést, ne ismerje el érvényesnek a szervező bizottság jelölésével ellenkező szavazatokat. Ő is a korelnök halasztó indítványát pártolja.

Vágó József ellenzi úgy a korelnök, mint Dóczy Lajos báró indítványait. Ami az előtte szólónak naiv kívánságát illeti, az olyan nevetséges, hogy arról komolyan tárgyalni is felesleges. Az alakuló közgyűlést éppen a szervező bizottság annak rendje és módja szerint szabályszerűen összehívta és így a közgyűlésnek törvényes joga a napirendet tárgyalni és a választásokat megejteni. Ez nem gyermekek, hanem nagykorú férfiak gyülekezete, ahol a tagok teljesen egyenlő jogon gyakorolhatják törvényes jogukat: azt jelölik és azt választják meg, akit akarnak. Kómikusnak tartja, hogy azért, mert személyes kérdésekben differenciák merültek fel a szervező bizottság és a tagok között, most egyszerűen hazakergessék azt a közgyűlést, amelyet éppen a szervező bizottság hívott egybe. A szervező bizottság a maga munkáját a közgyűlés egybehívásával elvégezte, szerepe ezzel megszűnt, e percben csak korelnök van és egyenlő jogú klubtagok, akik azért jöttek ide, hogy törvényes jogukat szabadon gyakorolhassák. Kéri a közgyűlést, vesse el a halasztó indítványokat és térjen át a napirend tárgyalására.

Most Vaszary János jelentkezett szólásra, mielőtt azonban beszédét megkezdhette volna, Szinyei Merse Pál korelnök felállott és a következőket mondotta: Az előkészítő bizottság, mely a klubot megcsinálni hivatva volt, mandátumát leteszi, önmagát feloszlatja. Ezzel együtt mindama jelentkezők, akik a létesítendő klubba meghívtak, vagy belépésüket már tudatták — lemondhatnak. Ő a

maga részéről mindenesetre lemond és nem óhajt részt venni a közgyűlésen.

A korelnök erre a jelenvoltak egyrészevel elhagyván a termet, a közgyűlés közfelkiáltással gróf Teleki Gézát kérte fel az alakuló közgyűlés elnökéül. Gróf Teleki Géza megköszönve a beléje helyezett bizalmat, elfoglalja az elnöki széket és jelenti, hogy miután a korelnök eddigelé sem a jegyzőkönyv vezetése, sem annak hitelesítése tekintetében nem intézkedett, ezért a jegyzőkönyv vezetésére felkéri Zichy István gróft, annak hitelesítésére pedig Vaszary János és Vágó László tagokat. A közgyűlés ezt egyhangú helyesléssel tudomásul veszi.

Gróf Teleki Géza indítványozza, térjen át a közgyűlés a napirend tárgyalására, mely indítványt a közgyűlés egyhangulag elfogadja. Gróf Teleki Géza elnök indítványozza továbbá, vegye tudomásul a közgyűlés az előkészítő bizottság elnökének lemondását s járuljon hozzá az előkészítő bizottság elnökének ama előbb elhangzott indítványához, hogy: a bizottság tagjainak szabad választására bizza, óhajtjanak-e vagy sem részt venni a klub alakuló közgyűlése további munkájában. A közgyűlés az elnök indítványát elfogadja.

Gróf Teleki Géza elnök előterjeszti ezután az alakuló közgyűlésnek, hogy az előkészítő bizottság útján az alakulandó klubnak a Művészház (művészeti egyesület) mint háztulajdonos az ezennel előterjesztett lakbérleti ajánlatot tette, mely az előkészítő bizottság által ezen szövegében el is fogadtatott. Kéri a közgyűlést, hogy az előkészítő bizottság idevonatkozó működésétől függetlenül is fogadja el az ezennel előterjesztett s a Művészház (művészi egyesületre) már is kötelező lakbérleti szerződést, amennyiben ezt a klub érdekében levőnek itéli. A közgyűlés a bemutatott bérleti szerződést ezen szövegében elfogadja, azt a Művészkлуб, mint bérbevevő nevében és részére ezennel megkötö s az okirat formá szerinti kiállítására kiküldi és meghatalmazza Körmendi-Frimm Jenő és Feiks Alfréd tagokat.

Gróf Teleki Géza közli a közgyűléssel, hogy annál a nekuszánál fogva, mely a már elfogadott szerződés alapján a klub és a Művészház között létesült, a Művészház és a szervező bizottság között az a megállapodás jött létre, hogy a Művészház a létesítendő alapszabályok megállapítására bizonyos ingerenciát gyakorol. Az ezennel bemutatott alapszabályok a Művészház által elfogadott szöveget tartalmazzák, melyek legjobb tudomásunk szerint mindenben megfelelnek az előkészítő bizottság által elfoglalt álláspont szellemének is. Kéri a közgyűlést, fogadja el ezeket az alapszabályokat. Honorálni kívánván azonban az alakuló közgyűlésen bármi okból részt nem vett tagoknak a jövőben esetleg felmerülhető óhajait és kívánságait is, kéri a közgyűlést, küldjön ki egy bizottságot, mely tájékozódást szerezvén az említett klubtagok esetleges óhajairól és kívánságairól, ez óhajok figyelembe vételével terjessze elő a legközelebbi közgyűlésen azokat az esetleges módosításokat, melyeket az alapszabályokon keresztül kívánatosnak itél s ő hiszi, hogy a klub bizonyára nem fog elzárkózni az esetleges módosítások

figyelembe vétele elől. Indítványozza, küldje ki e bizottságba a közgyűlés Vaszary János, Zichy István gróf és Kovács István dr. klubtagokat. A közgyűlés az elnök indítványát magáévá téve, az alapszabályokat egyhangulag elfogadja s az alapszabályoknak a legközelebbi közgyűlésen megállapítandó esetleges módosítására javaslatétel céljából bizottságot küld ki s annak tagjaiul egyhangulag megválasztja Vaszary János, Zichy István gróf és Kovács István dr. tagokat.

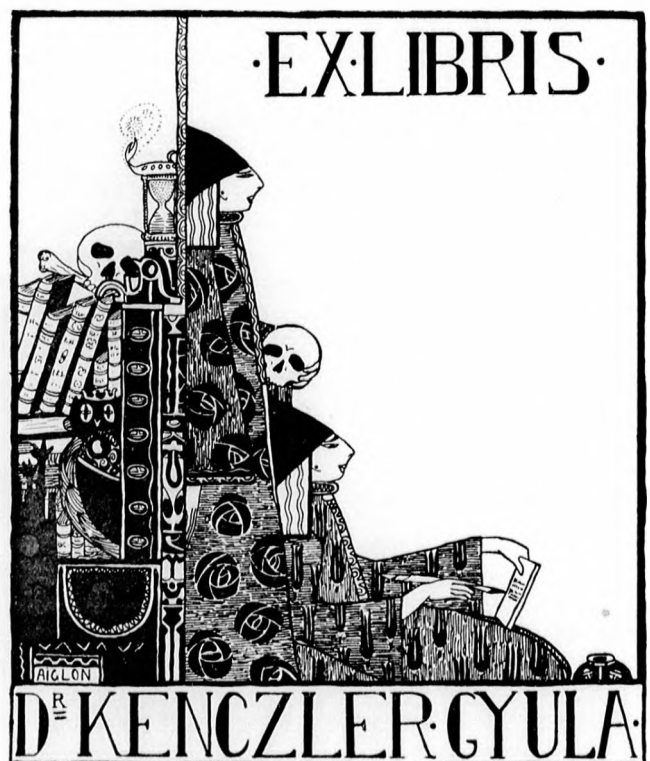
Gróf Teleki Géza elnök elrendeli ezután az igazgatóság, a választmány és a tisztikar megalakítására vonatkozó választásokat titkos szavazással és a szavazatszedő bizottság tagjaiul gróf Batthyány Gyula, Katona Nándor és Vágó József klubtagokat, a bizottság jegyzőjéül pedig Borszély Frigyes klubtagot kéri fel, akiket a közgyűlés erre megválaszt.

Ezután megejtetvén a titkos szavazás, gr. Batthyány Gyula, a szavazatszedő bizottság elnöke, kihirdette a következő eredményt. Beadatott összesen 32 szavazat, ebből 7-et a szavazatszedő bizottság érvénytelenített, miután 6-an írásban és 1 pedig a szavazások lezárása után adták le szavazatukat. Ennek folytán 25 érvényes szavazattal megválasztottak: elnökké gróf Teleki Géza, társelnökké: Szinyei-Merse Pál, Lechner Ödön, Csók István, igazgatókká: Zichy István gróf, Rózsa Miklós dr., Rippl-Rónai József, Vaszary János, háznagyokká: Tolnay Ákos, Nagy Endre, Batthyány Gyula gr. pénztárossá: Magyar Elek, ellenőrre: Burchard-Bélaváry Pál, ügyésszé: dr. Kovács István, választmányi tagokká: gróf Andrássy Gyula, Ambrus Zoltán, dr. Ágai Béla, gróf Batthyány Lajos, Bánffy Miklós gr., Bárczy István dr., Barta Ernő, Bethlen Ádám gr., Szmrecsányi Miklós, Egry József, Feiks Alfréd, Ferenczy Károly, Körmendi-Frimm Jenő, Lakatos Artur, Hadik-Barkóczy Endre gr., Héderváry Lehel, Jaschik Álmos, Katona Nándor, Kádár Béla, Károlyi Imre gr., Kohner Adolf br., Kosztolányi-Karin Gyula, Kövér Gyula, Krausz Simon, Kriesch Aladár, Lengyel Géza, Madarassy-Beck Gyula br., Márkus Miksa, Medgyessy Ferenc, Molnár Ferenc, Nemes Marcell, Pálffy Ödön, Pásztor János, Pechán József, Kisfaludi-Strobl Zsigmond, Szigeti Jenő, Szlányi Lajos, Szomoró Emil, Vágó József, Vágó László, Vedres Márk, Zilahy Dezső.

Gr. Batthyány Gyula a szavazatszedő bizottság elnöke pótlólag jelenti még, hogy a levélben beküldött szavazócedulák útján (amelyeket érvénytelenítettek) ugyanily értelemben kívánták tagsági választói jogukat gyakorolni: Kunwald Cézár, Mauthner Alfréd, Csontos Gyula, Odry Árpád, Faragó Géza és dr. Kerner László klubtagok, valamint Körmendi-Frimm Ervin klubtag, akit jelentkezésekor a szavazás már megtörtént lezárta miatt kellett visszautasítani. Jelenti továbbá, hogy egy-egy szavazatot kaptak még: háznagyságra Falus Elek, igazgatóságra Bárczy István és Ambrus Zoltán, választmányi tagságra Rippl-Rónai József, Kernstok Károly, Pogány Móric és Neuschloss Cornél. De minthogy az alapszabályok 11. §-a értelmében „szavazni csak személyesen lehet”, e szavazatokat figyelembe venni nem lehetett. A közgyűlés a jelentést helyeslőleg tudomásul veszi.

Dr. Rózsa Miklós a klubtagok nevében ezután a klub elvülhetetlen háláját, szeretetét, ragaszkodását és bizalmát tolmácsolta gróf Teleki Géza elnök iránt, aki páratlan áldozatkészséggel, a magyar művészet történetében eddig példátlan nagylelkűséggel az összes magyar művészek érdekeit szolgáló fényes kiállítási palotát, a Művészklub tagjainak pedig kellemes és barátságos klubhelyiséget segített létrehozni. A kettős célt, de a magyar művészek és műbarátok érdekeit egyaránt szolgáló új palotában dulhatnak ugyan a hatalomért pártharcok, de egyben — azt hisszük — nem lehet közöttünk nézeteltérés, hogy a sajnálatosan felmerült személyi kérdések hullámainak gróf Teleki Géza személyéig felcsapniok nem szabadott volna. Gróf Teleki Géza, mióta nemcsak értékes munkarejével, de a legtisztább altruizmus sugallta önfeláldozó áldozatkészségével élére állott ennek a művészeti mozgalomnak, annyi fényes jelét adta elfogulatlan pártatlanságának és csak a köz javát szolgálni akaró intencióinak, hogy bizvást megérdemelte volna a tőle mindig tapasztalt sok nobilitásért cserébe legalább azt, hogy nem egyes pártok, de az összes tagok érdekeit szolgáló nemes intencióit tiszteletben tartásák. Indítványozza, fejezze ki a közgyűlés gróf Teleki Géza személye iránt rendíthetetlen bizalmát, mondjon az elnöknek eddigi üdvös tevékenységeért és szerzett érdemeiért hálás köszönetet, és iktassa azt örök emlékezetül a mai közgyűlés jegyzőkönyvébe.

Az indítványt a közgyűlés egyhangu lelkesedéssel elfogadta a gróf Teleki Géza elnöknek rendezett zajos, tüntető ovációk között, mire gróf Teleki Géza elnök köszönetet mondva a bizalom és szeretet meleg megnyilvánulásért, a közgyűlést bezárta.

AIGLON EXLIBRISEI.

A grafika tiszta szelleme a vonal és folt artisztikus viszonyának helyes felfogásában és előadásában nyilatkozik meg. Aiglon exlibrisei is ezt dokumentálják teljes sikerrel, mint azt rajzai is igazolják.

Valójában minden festő grafikus is. Grafikus abban a percben, amelyben vásznára szénkonturral fölmázolja az első impressziót.

Aiglon ez impressziót kifejlesztette, tökéletessé tette s grafikáiban kész, befejezett érzéseket igazol.

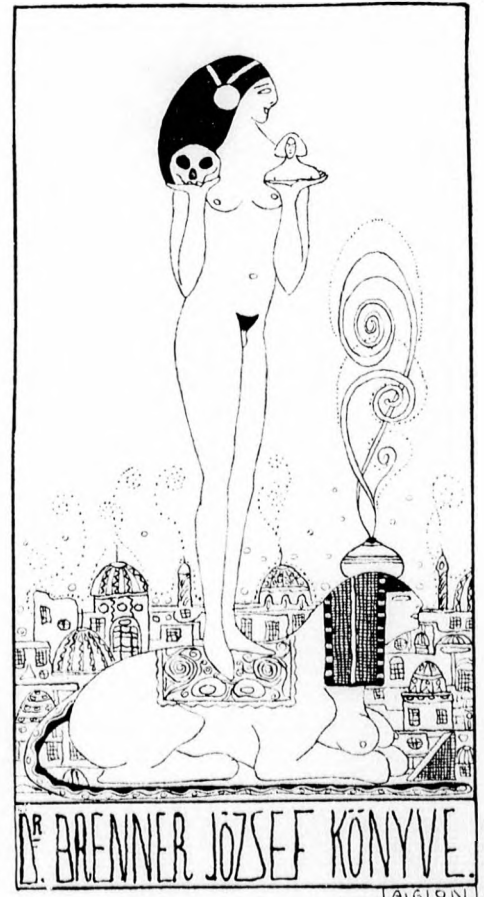
Aiglon kész művész és befejezett grafikus. Befejezett abban az értelemben, amennyiben e művészi ágban a jövőre már nem sok mondanivalója van.

Csak magyarázó hasonlat, amikor Shakespeare-re hivatkozunk, aki Hamlet-jével lelkét kiürítette, művészetét befejezte s visszavonult. Megszűnt alkotni.

Aiglon a „Feltámadás“ című hatalmas és utolsó grafikájával ért ide. Ami álm, grafikai nyelven kifejezhető vágy, finom szubtilis érzés volt benne, azt mind átvezette e rajzba. Tökéletest adott benne, saját magát teremtette meg újra és kiürítette lelkét a grafikában. Mi úgy véljük: egy hatalmas kisülés volt ez; lelkét ölő, ideget rágó, fájdalmas érzés közepette adta utolsó hattyudalát, mely még sokáig fog visszhangzani azoknak lelkében, akikre Aiglon grafikái mély hatást tettek. Utánczóik már is felléptek, hogy őt igazolják, magyarázzák, vagy — szétszakgassák.

Aiglon ezeket is bizonyára érzi, s tán ezért tért át a pikturára. Mint vásznon dolgozó művész oly eredményeket ért el, melyek őt a Művészház fiatal gárdájának legelső tagjai közé sorozzák.

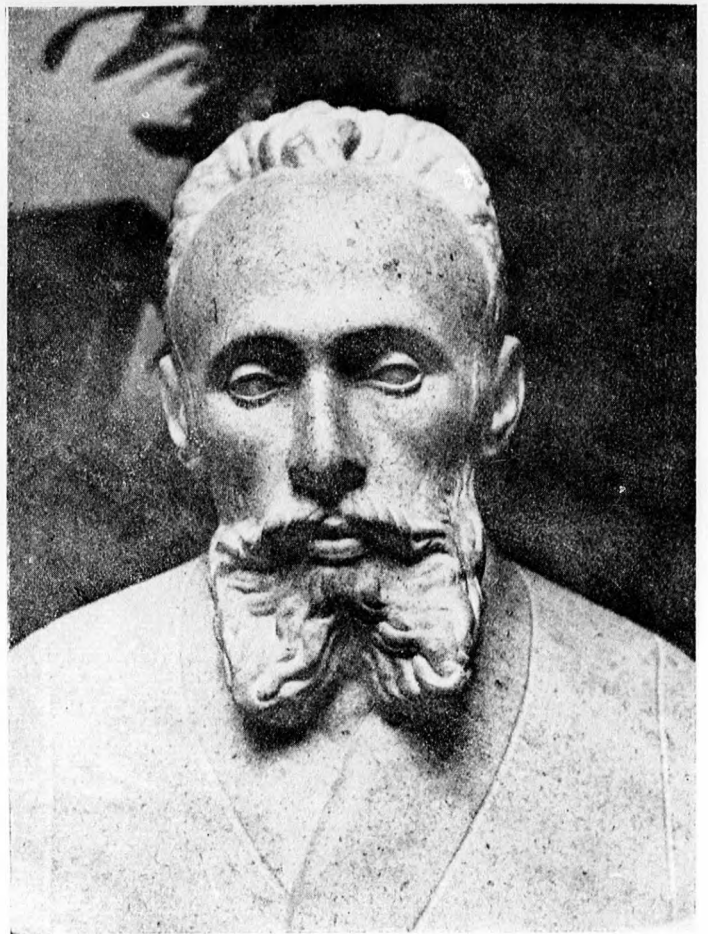
Hisszük, hogy Aiglon pikturája a közel jövőben igazolja azt a várakozást, melyet grafikái oly nagy mértékben keltettek fel bennünk és — érzésünk szerint — a nagyközönségben is. Pont.

MŰVÉSZETI HIREK.

HALMOS IZOR. Ez a név egy-két év alatt fogalom lett. Olyan, mint a római Maecenas neve volt. Az utóbbi egy-két év alatt, ha valami magánember neve alatt egy irodalmi vagy művészeti alapítvány állott, ez majdnem mindig a Halmos Izor neve volt. De nem az a legfőbb érdeme, hogy nem sajnálta a pénzét, hanem hogy okosan adott, mikor adott. Szóval Halmos Izor meg tudta csinálni azt, amihez oly kevesen értenek: ott és akkor jelenni meg, ahol szükség van rá. A fiatal magyar novella-irodalom kezdett szárnyra kapni, kellett volna valaki, aki meg-növessze ezeket a repülésre kész szárnyakat; s ime előáll nemes áldozatkészséggel a legjobb időben Halmos Izor. És ettől kezdve sorra jöttek egymás-után az ő okos, mindig a legjobb pillanatban ér-kező irodalmi és művészeti pályadíjai és alapítványai. Szóval a Halmos Izor neve így lassan átment a köztudatba, mint az okos áldozatkészség szimboluma. — De hiába éreztük, hogy Halmos Izorról példát vehetne a magyar közélet nem egy „szereplő” alakja. A példás életű és tevékenységű mecénást mindez-ideig nem sikerült magányából a nyilvánosság elé állítani. Most végre Körmendi-Frimm Jenő, a kitűnő fiatal szobrász-művész megmintázta a mecénás érdekes fejét, hogy megismerjük Halmos Izort, az embert is, mi pedig sietünk közvetíteni az érdekes ismeretséget az Új Művészet olvasóival.

NIJINSKY. A legkönnyebb irodalmi formákban is tudálékos német író, Mayer Conrad, az emberi test ritmusairól írja valahol: „Ha boncasztalon látok testet, úgy órákig elnézem, gyönyörködöm benne, de azzal az anatómiai gyönyörrel, amelynek a művészethez semmi köze. Viszont eszembe se jut az anatómia, ha mozgó, élő testet látok. A gráciában, a kecsességben annyi a változatosság, annyi a szín, hogy minden komolykodás helyébe a ritmusnak, a művészetnek csodálata lép.” Bocsássuk meg a nehézkes németnek, ha a kecsesség analizálásánál a boncasztal jut eszébe, mintahogy bizonyára megbocsájtottak neki mindazok, akik tanúi voltak az Operában Nijinsky művészetének. Ez a csodálatosan szép ember-példány, akinek nem hiába járnak csodájára képzőművészeink, egyike ama ritka művészi dokumentumoknak, melyek a legközvetlenebb módon értetik meg velünk a test ritmusát, csodálatos összhangzásba hozva a vonalat, a formát, a mozgást és a színeket. Amit mozdulatai elmesélnek, az a leg-tökéletesebb plasztika, mely megmarad könnyednek, művésziességnek, ellentétben az eddig látott táncokkal, hol maga a táncos vagy táncosnő teste ártott leg-többet az illúzióknak. Budapest már másodszer látta

Halmos Izor arcképe.
Buste de Izor Halmos.

Körmendi-Frimm Jenő szoborműve.
Oeuvre de Eugene Körmendi-Frimm.

őt és társulatát. Most — Dalcroze mester mutatvá-nyai után — még nagyobb érdeklődéssel, mert inkább átérezte azt a harmóniát, melyet ez a test színben és hangban létrehozni képes. Császárok gyönyörködtek már a művészetében, de sokkal többet mond, hogy Rodin sem tudott betelni vele és a mi képzőművészeink is szomjuhozva lesték minden mozdulatát. A magyar művészek egyetemes elragadtatásának dokumentuma az a két finom rajz is, amit Fejérváry Erzsébet, ez a joggal egyéniségnek nevezhető fiatal művésznő, vetett róla papírra, azzal a könnyedséggel és eleganciával, amellyel Nijinsky és Karsavina a maguk művészi táncaikat lejtik. Amit a nehézkes szó oly nehezen fejezhet csak ki: e tán-cok mesés ritmusát, azt a Fejérváry Erzsébet tempera-mentumos rajzai a maguk teljes valóságában érzé-keltetik.

A MŰVÉSZHÁZ PALOTAFELAVATÓ KIÁLLÍTÁSA. A művészház igazgatóságának határozata szerint úgy az arany- és ezüst-érem, mint a díjak pályabíróságának megválasztására vonatkozólag a szavazat leadását a kiállító művészekre nézve kötelezővé teszi. A felavató

Táncos. Fejérváry Erzsi színes rajza. — Elisabeth Fejérváry : Dessin coloré.

Táncosok. Fejérváry Erzsi színes rajza. — Elisabeth Fejérváry : Dessin coloré.

kiállításon — melyre a beküldés határideje január 2., 3., 4-ike — a következő díjak kerülnek kiosztásra:

1. Nagy aranyérem festők és szobrászok részére, csupán abszolút becsü műnek adatik ki.

2. Kis aranyérem festők és szobrászok részére, csupán abszolút becsü műnek adatik ki.

3. Ezüstérem festők és szobrászok részére.

4. 1500 koronás Lánczy Leó díj, festők és szobrászok részére.

5. Lánczy Leó még egy 1500 koronás díja, festők és szobrászok részére.

6. Sacelláry György 1000 koronás „Szinyei Merse Pál díja”, kizárólag festők részére.

7. Sacelláry György 1000 koronás „Szinyei Merse Pál díja”, kizárólag szobrászok részére.

A szavazólapot nem szabad más borítékban vagy a műveket tartalmazó ládában beküldeni, csakis a saját borítékjában, de ha ez elvesznék, egy olyan borítékban, amelyen világosan fel van tüntetve, hogy az „választási ügyben” küldetett. Viszont a szavazatot tartalmazó levélnek a szavazólapon kívül nem szabad mást tartalmaznia. Amennyiben valamely művész műveivel egyidőben szavazatát nem küldeni be, azok az igazgatóság határozata értelmében nem lesznek zsüri elé bocsáthatók. A szavazatokat az igazgatóság által kiküldendő bizottság fogja felbontani s azok eredményéhez képest a zsüri következőkép fog megalakulni:

A 2 aranyérem és egy ezüstérem díjzsürijébe kiküld: a) a Művészház igazgatósága 2 rendes és 1 művész póttagot, valamint 2 rendes 1 laikus póttagot.

b) A Művészház művésztanácsa 1 rendes művésztagot és 1 művészpóttagot küld a zsüribe.

c) A kiállításon résztvevő művészek, (a zsüri által elfogadott munkák beküldőinek leadott szavazataiból legtöbb szavazatot nyert művészek) választanak 2 rendes és 1 művészpóttagot, valamint 2 rendes laikus és 1 laikus póttagot.

d) Az ily módon 9 tagból álló zsüri maga választja elnökét.

A 2 Lánczy Leó díj és 2 Sacelláry-féle „Szinyei Merse Pál díj” zsürijébe kiküld:

a) A Művészház igazgatósága 2 rendes és 1 művész póttagot, valamint 2 rendes és 1 laikus póttagot.

b) A Művészház művésztanácsa 1 rendes művésztagot és 1 művészpóttagot küld a zsüribe.

c) A kiállításon résztvevő művészek, (a zsüri által elfogadott munkák beküldőinek leadott szavazataiból legtöbb szavazatot nyert művészek) választanak 2 rendes és 1 művészpóttagot, valamint 2 rendes laikus és 1 laikus póttagot.

d) Az ily módon 9 tagból álló zsüri maga választja elnökét.

Az összes érmekre és díjakra csak a Művészház tagjai pályázhatnak. Az érmek és díjak odaitéléséhez a 9 zsüror közül legalább hétnek a jelenléte és egyszerű szavazattöbbség szükséges. A szavazás titkos.

Amennyiben a 2 aranyéremre, vagy azok egyikére érdemes abszolút becsü művet a zsüri a felavató kiállításon nem találna, azok az 1913-iki téli, vagy tavaszi kiállításra újból ki fognak tüzetni.

A díjak odaitélése a kiállítás megnyitásától számított 15 napon belül történik s a jutalmazott művek a szerzők tulajdonai maradnak.

A jutalom összege a pályázat eldöntését követő igazgatósági ülésen az arra meghívandó pályanyertes művészeknek a pályabírószám jelentése alapján, vagy közvetlenül adatik át, vagy amennyiben meg nem jelenhetnének, nekik a választmányi ülés után küldetik meg.

A felavató kiállításra (s általában ezentúl minden kiállításra) képeket a Művészház igazgatósága csak akasztó-cédulával ellátva fogad el. Az akasztó-cédulák (darabonként 20 fillérért,) a titkári hivatalban kaphatók. Vidékiek a kívánt számú akasztó-cédulák árát (darabja 20 fillér), valamint a címükre való elküldéshez szükséges bélyeg árát előre tartoznak beküldeni. A Művészház titkári hivatala figyelmezteti a beküldő művészeket, hogy az akasztó-cédulák beszerzése iránt idejekorán intézkedjenek, mert fél nem cédulázott képeket a kiállításon nem fogadnak el s azokat zsüri elé sem bocsátják.

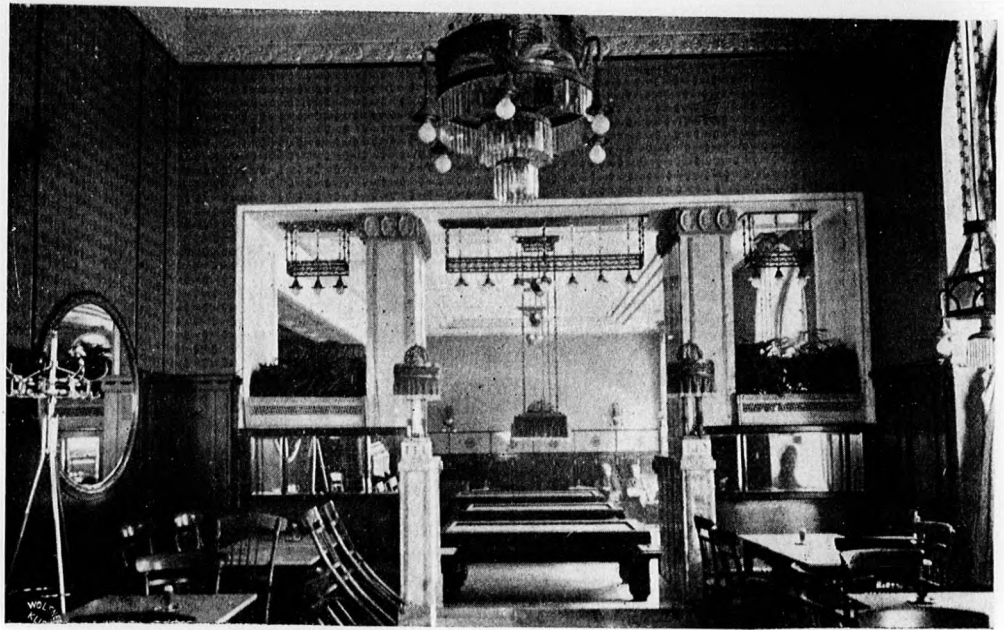
Kávéház

ÜZLETI HIREK.

KELETI KÁVÉHÁZ. Csak egy billiárdszobáról van szó, de ez kivívja a teljes elismerés hangját. Izléses, praktikus, tetszetős, ennél többet nem kívánhat sem a tervező, sem a publikum és ha netán a kávésnak akad még valami kívánni valója, az semmi esetre sem lehet a Keleti kávéház tulajdonosa, mert (ugyan mit kívánna a kávésmást, mint publikumot!) ebben az esetben nem a billiárdszoba várja a közönséget, hanem a publikum már régen vágyta ezt a területnagyságot. — Teljes összhang teszi kedvessé ezt a tágas, kellemes termet.

A falambériák intarziája, sőt magának a lambériának anyaghatása is előkelő. Külön ki kell emelnünk a lambériák felett elhelyezett chardonnet-selymes himzett

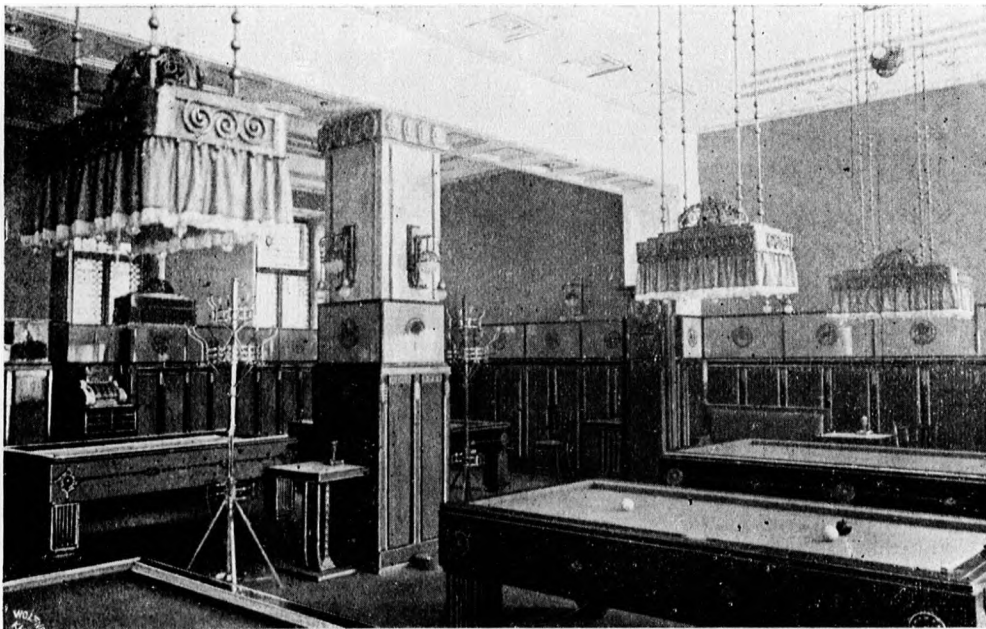

Szántó Béla „Keleti kávéház” új billiard-terme, Budapest.

Buges fényképész felvétele.

képeket. Amilyen alkalmatlan volna nagy termek diszitására, oly meghitten hatnak ebben az intimus keretben. A csillárok komolyak és mégis kecsesek és ugyanez áll a billiárdokra nézve is, melyek stilszerűen alkalmazkodnak az egész szoba tetszetős voltához. Az architektúrába vágó átalakításokban nincsen semmi nehézkés, nyugodt, szép, márványkeret képezi ennek a kis izlés-extractumnak a küszöbét.

HÉBEL KÁVÉHÁZ. A Ferenc-körút és Tompa-utca sarkán nyitotta meg Hébel Mihály új üzletét. Nem volna szerencsés gondolat e kávéházat kizárólag iparművészeti alapon bírálni. Egyrészt azért, mert már unottá válik a komoly kritikai hang, másrészt, mert a kávéház szempontjából van fontosabb faktor is az iparművészetnél.

Szántó Béla „Keleti kávéház” új billiard-terme, Budapest.

Buges fényképész felvétele.

Ezekkel az egyéb tényezőkkel való küzdelem a tervezőnek legkinosabb emléke. Hiszen ha valamikor el tudnók határozni magunkat arra, hogy megírjuk azt a harcot és azt a megalkuvást, amit a tervezőnek a megbízóval kell végignyögnie, akkor véres kötetek születnének. A tervezés előtt azt mondja a kávé: „valami olyat, ami még nem volt!” A tervező csinál, ami még nem volt. Akkor aztán lassacskán kitudódik, hogy a papirmennyivel türelmesebb a téglánál, fánál, bádognál, márványnál. Önmagukban pedig megállapodnak abban, hogy inkább „olyat, ami már volt!” Az új Hébel-

ben nincsenek tulmerész dolgok és mégis ujszerűen hat. Ez a naivitás ujszerűsége. A falak fehérségét kissé tulkomorrá teszi a sötétszürke tónusban tartott lambéria. Látszik, hogy a tervező főleg egyszerűen akarta megoldani feladatát, de ez az egyszerűség majdnem a hangulat rovására ment. A fehér és fekete véglet között nagyon kedvesen teremtette meg az átmenetet erős zöld-piros foltok, virágok, paraszti figurák és mézeskalácsok alakjában. Maga

Az új „Jókai park” kávéház Budapest, József-körút 34.

Buges fényképész felvétele.

az installáció alapján véve kellemes megnyilvánulása a naivitásnak. A naivitást nagyarányu installációk számára alkalmasnak nem tarthatjuk. Ennek az izlésnek fejlődése és lényege kizárják a monu.nentálitást. Ennek életfeltétele a hangulat egyszerűsége és kecstelen polgári kényelme, a megjelenés külső körülményeinek szolidsága és minden egyéb, amit egy modern kávéház forgalmával összeegyeztetni bajos dolog volna. A modern felfogás, mely a kényelem és az egyszerűség

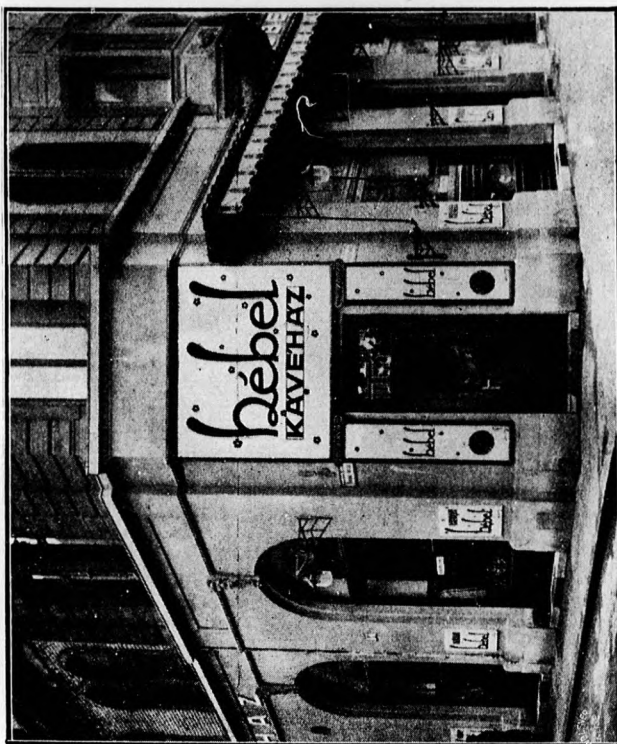
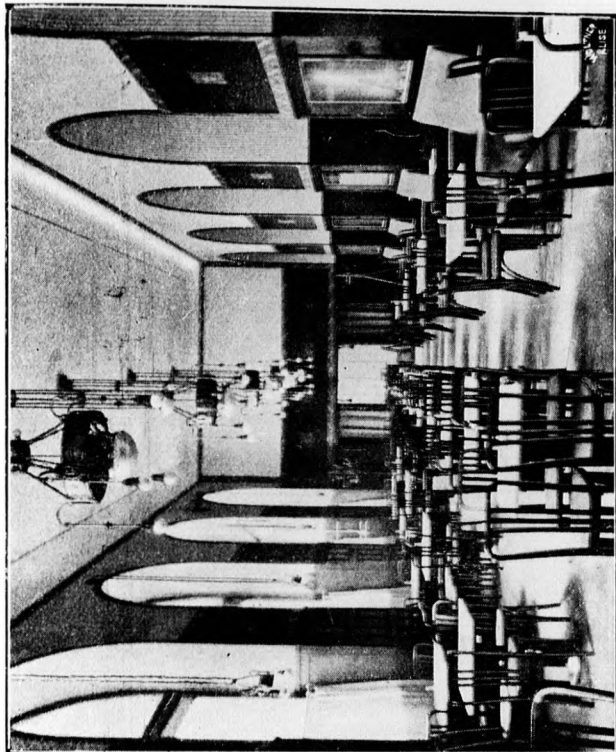
jegyében az elmult hagyományok értékeit is életre szólítja, véleményünk szerint meddő munkát végez akkor, ha a hagyományos naivitásnak nemcsak művészi értékét, hanem életképességüknek velejáróit is egy lényegét meghazudtoló millióba igyekszik helyezni. — Maga a kávéház jó forgalmi ponton van. A sikerült installáció és kedvezőknek ígérkező helyi viszonyok és főleg Hébel Mihály neve a népszerűség sikerét megérdemeltté tették.

JÓKAI-PARK KÁVÉHÁZ. Nem akarjuk azzal kezdeni ezt a beszámolót, hogy a disztíngvált, nobilis jóízlés-

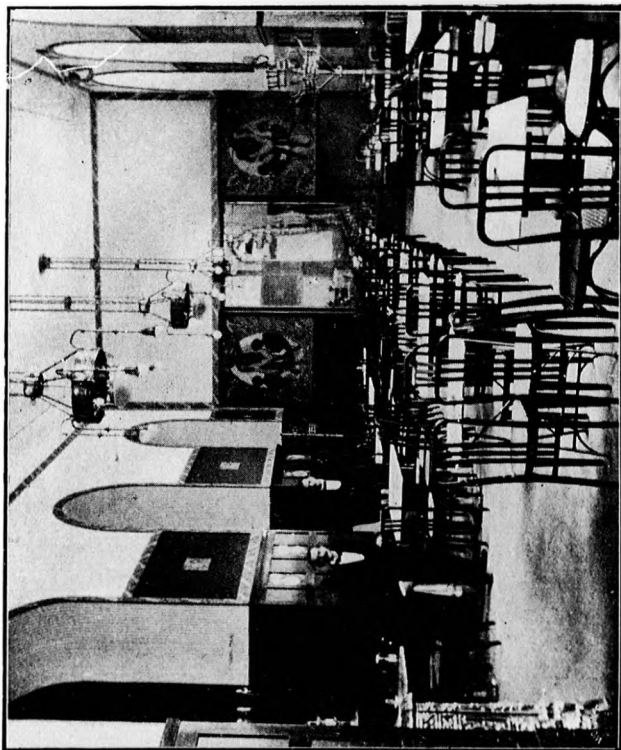
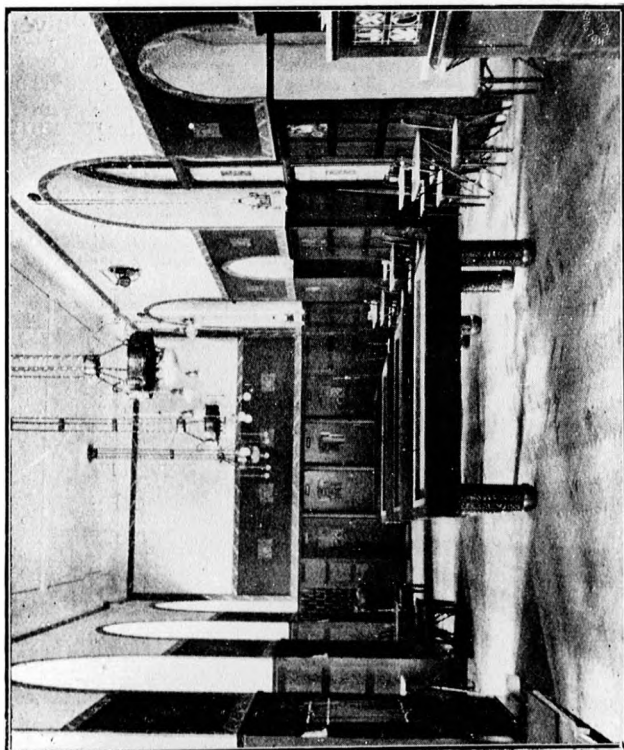

Az új „Jókai park” kávéház Budapest József-körút 34.

Buges fényképész felvétele.

Bgües fényképész felvételei.

Az új Hébel kávéház Budapesten, IX., Ferenc-körút 25.

ről előnyösen ösmert Novák András tanárnak a Jókai kávéháznál sikerültebb műveit is láttuk már a kávéházberendezések terén, mert hiszen mi tudjuk azt a legjobban, hogy az ilyen művészi feladatok milyen sok mellékkörülmény figyelembevételével vannak terhelve. Egyáltalában zárkózzunk el minden összehasonlítás elől és mérlegeljük az adott tényeket önmaguk fontossága szerint. Az épület — ezt kell elsősorban megállapítanunk — modern kávéház elhelyezésére nem volt alkalmas. Abban az időben építették, amikor a maihoz hasonló arányú kávéházszaporodással járó művészi és kereskedelmi konkurenciáról még nem is álmodott senki. Egész földszintje, üzlethelyiségekre számító tagolással, az ajtónyílások széles falközei miatt, homályos üzletek sorozatából áll, amelyeknek egy nagy kávéházi helyiséggé való egyesítése, gyökeres architektonikus beavatkozás nélkül, falkiváltások mellőzésével, el sem volt képzelhető. Hogy azonban ez mégis megtörtént, világos, hogy szenvednie kellett ugy az exteriurnek, mint az interieurnek egyaránt. Az épület külsejéntalán kevésbé zavaróak a félkörös zárású ablaknyílások, bár a portál konstrukció itt is jól esett volna; de súlyos feladat elé kellett, hogy állítsák a tervezőt a belső kiképzés szempontjából. Hogy azután ennek a feladatnak a súlyossága kevésbé domborodik ki, az igazán csak Novák tanár érdeme, aki a József-körut felőli oldal ablaksorát páholysorral oldotta meg és így a hosszú keskeny faltagok unalmas ritmusát érezhetetlenné tette. A páholysoros megoldás egyébként még gondolatnak is igen szerencsés, mert a helyiség ósdi

méretei által támasztott intimszerűség követelményét is sikerrel elégíti ki. Ezzel kapcsolatban ki kell emelnünk az ablakráma applikált világítótestének igen egészséges ötletét is, mely azonban lényegében ismét csak arra törekszik, hogy az aránytalanul hosszú és keskeny falnyílást az esti világítás hatása alatt is arányos tagokra bontsa.

A kissé elaprózott mennyezetvilágítás izig-vérig modern és finom, nemkülönben a falfelületek dekoratív beosztása is. Nagyon kedvesek a falakat dekoráló medaillonképek, — tárgyban és felfogásban a biedermeier legszembeötlőbb képviselői — ugyszintén jók a nyugodtan tartott falfelületek. Egyéb részleteinek jóságát a gyakorlat fogja szentesíteni.

Ha megjegyzéseink és kifogásaink eme együtteséből egy összefoglaló véleményt akarunk leszűrni, akkor első dolgunk, hogy elösmeréssel adózzunk a tervezőművésznek eme újabb munkájáért, amelynek művészi értékét az apróbb és érthető fogyatkozások nem csorbíthatják. Amit a biedermeier izléssel szemben megnyilatkozott engedékenységet illeti, arról ugyanis tudjuk, hogy az csak ötletszerű átcsapongás volt részéről egy olyan területre, amelynek formáira, színeire és gondolatvilágára Novák András egyéniségének ugy sincs szüksége. Installációban mindig az a legjobb, ami egészen az övé, — mint a jelen esetben is. És ez — legjobb, amit mondhatunk. ká.

F. KISS LAJOS, a Vendéglős és Kávésipar szerkesztője, mint örömmel értesülünk, teljesen felépült súlyos betegségéből s legutóbb már a kávésvacsorán is megjelent, a résztvevők őszinte öröme.

A DECEMBER HAVI KÁVÉSVACSORÁT ezuttal először az Egyesült Lipótvárosi Kör pazar fényben berendezett éttermében tartották meg. A kitűnően sikerült vacsora után dr. Klug ügyvéd magas nivóju előadást tartott az új adótörvényeknek általános és ipartársulatunkat érdeklő speciális hatásairól. A januári kávésvacsora január hó 13-án este 8 órakor a Mitrovázt-féle (volt Dukászi) Korona vendéglőben lesz megtartva.

AZ OSTENDE kávéház tulajdonosa kibérelte az Erzsébetvárosi Bank jelenlegi helyiségeit és kávéházát lényegesen meg fogja nagyobbítani.

ÚJ EMELETI KÁVÉHÁZ nyílik meg Yildiz-kávéház címen január hó folyamán a Rákóczi-ut és Klauzál-utcá sarkán épült új palotában.

A SIMPLON KÁVÉHÁZ új gazdát cserélt, visszavette volt tulajdonosa: Kallós Márkus 370.000 koronáért.

A RIVIERA KÁVÉHÁZ, mely hosszabb idő óta be volt zárva, ismét megnyílt. Új tulajdonosa Boder Edéné lett.

A „KRISTÁLY“ KÁVÉHÁZ tulajdonosa: Lorbeer Gyula ur, mint lapunk értesül, január 15-én a revierrendszert rendszeresíti.

ÁLTALÁNOS BERENDEZÉSI VÁLLALAT címen új vállalat létesül Erzsébet-körut 35. szám alatt, mely a főváros egyik látványossága lesz. A vállalat kávéházak, vendéglők, szállodák, lakások berendezésével, tervezésével fog foglalkozni és állandóan nagy raktárt fog tartani dákók, golyók, billiard-posztók, sakk, dominók és hasonló cikkekben a legjutányosabb áron.

VISSZA A HORDÁROKHOZ, mert a boy-vállalatok sarcolása már türehetetlen.

A „HÉBEL“ KÁVÉHÁZ berendezését a következő cégek készítették: A székeket Thonet testvérek, az egész faberendezést a budapesti faáru és famegmunkáló gyár Rt., az asztalokat és ruhafogasokat Herzka, Halász és Berger, a tükröket és üvegeket Hirschler és Török, a csillárokat Stern, Merkl és tsai, a festést és mázolászt Hantos testvérek, az ezüstáru „Szandrik“ magyar ezüst- és fémárugyár, a függönyöket Rein Nándor, a konyha- és hűtőkészülékeket Mayerhoffer C. F., a kőmives munkát Német Vilmos vállalkozó.

FELELŐS SZERKESZTŐ: KOVÁCS BÉLA.

KIADJA: KOVÁCS-FÉLE TÜKRÖREKLÁM-VÁLLALAT BPEST.
"JÓKAI" NYOMDA R.-T. BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-UT 28

SZÓTS SIMON SZÖNYEGTELEPE

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-Ú. 15.

Telefon: 87-23.

Berendez lakásokat, szállodákat és pensiókat.

B ÁLTALÁNOS BERENDEZÉSI VÁLLALAT.

Berendez: szálloda, kávéház, pensio, szanatoriumokat, lakásokat. ☉ Teljes berendezések és egyes berendezési tárgyak. ☉ A Zentai Keményfabutorgyár kizárólagos képviselője és bizományi raktára. ☉ A világ legszebb és legjobb Commerce keményfabutora, gőzölt bükk-, tölgy-, szil-, jávor- és kőrisfából. Eredeti tervek és költségvetések. ☉ Billárdok, golyók, dákók, sakk, domino stb. dúsraktára. Billárdbehuzások olcsón.

Telefon:
József 28-03.
Interurban.

BING GUSZTÁV

Telefon
76-07.

FESTÉK ÉS VEGYI CIKKEK RAKTÁRA
BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-UT 38.

Bondy M. és Társa

Telefon:
111-68.

Budapest, VII., Kertész-utca 38.

Telefon:
111-68.

Vízvezeték. — Gázvezeték. — Gőz- és
légfűtések. — Csatorna-felszerelések.

Hirschler és Török

Tükör-, kép-, képkeret-, üvegcsiszoló-,
rézfoglaló- és üvegfoncso-
rozó-gyár

Iroda és
raktár: Budapest, V., Lipót-körut 18. szám.

KORÁNYI ÉS FRÖHLICH REDŐNYGYÁR

Acélredőny, faredőny, vászonredőny, napellenző, ablakszellőztető. M. kir. szab. „Hungária” ajtócsukó és színházi vasfüggöny gyártmányai híresek! Újdonságok kertisátor, szabadalmazott ollós szerkezetű kávéházi ponyva és szabadon álló napellenző szerkezetekben.

BUDAPEST, VIII. kerület, Kisfaludy-utca 5/E szám.

Sürgőnycim:
Redőnyösök Budapest.

Telefon: József 23-76.

∞ UNGÁR MÓR ∞

BANKÜZLETE

Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10.

Telefon interurban 143-92.

Cégem nemcsak a szállodák és kávéházak közvetítésével, hanem azok finanszírozásával is foglalkozik. Convertál ezen szakmában tarlozásokot, rendez fizetésképtelenségeket és fizetési zavarokat. Keresztül-viz discrétén minden e szakmába vágó transzactiókat.

☞ TÜKÖRGYÁR ☞
CARL BECK
WIEN

GYÁR ÉS IRODA:
XIV., MÁRZSTRASSE 109

TELEFON H 21

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE:

KOFFLER JAQUES Budapest, VII., Dob-u. 9.

Tükörköszörülés, tükörberakás minden dimenzióban. — **Különlegesség:** Kirakatablak-diszítések modern művegezéssel minden szakma részére saját tervek szerint.

UJ! UJ! Modern velencei köszörülés művészies butorok részére saját minták és rajzok szerint.

MINTARAKTÁR:

VI., Königsklostergasse 3. Telefonszám: 4128.

TÖRÖK ÉS CSONGRÁDY

BUDAPEST, IX. KER.,
SZVETENAY-UTCA 4.
TELEFON 59—19 SZ.

☞ KÁVÉHÁZI ☞
BERENDEZÉSEK.
KÖLTSÉGVETÉSEK
☞☞ DIJTALANUL. ☞☞

IPARMŰVÉSZETI ÉS LAK-
BERENDEZÉSI FÉM-TÁR-
GYAK, U. M.: CSILLÁROK,
FALIKÁROK, KANDALI ÓK
ÉS PORTÁLDISZEK, FÉM-
SZOBRÁSZAT, DISZPLA-
KETTEK, BÜTORVERETEK
TERVSZERINTI KÉSZÍTÉSE
ÉS GALVANOPLASZTIKAI
☞ SOKSZOROSÍTÁSA. ☞

HAUGG BÉLA rézművesmester

BUDAPEST

VII., AKÁCFA-UTCA 47. Telefon: 168-13.

Teljes kávéházi
berendezések.

GLÜCK MÁRTON ÉS FIA
jégszekerények és sörkímérő
készülékek gyára. — Eiskasten und Bierausschankapparaten Fabrik
BUDAPEST

Főüzlet — Musterniederlage
VI., HAJÓS-UTCA 17. SZÁM.
TELEFON: 80—61.

Gyár — Fabriksappartements
IX., TÚZOLTÓ-UTCA 79. SZ.
TELEFON 109—59.

KÉSZIT ÉS RAKTÁRON TART mindennemű kávéházi, vendéglői, szállodai és üzleti berendezést. — Nagy választék kávéházi és vendéglői fehérneműekben. Berndorfi alpacca- és china-ezüstből dus gyári raktár.

BAUM LIPÓT SZOBRÁSZ
Budapest, VII., Hermina-ut 41. sz.

Készít mindennemű gipsz-, kő-, műkö-, stuccatur, Rabitz- és mímárvány-munkákat. Ajánl mint különlegességet: stucco-mennyezeteket. □□□ Telefon: 154—45.

Zimmermann és Lovász

Tapétaraktár, mennyezetdiszgyár, festő, diszító, mázó

Budapest, VII., Almásy-tér 16. Telefon 171-29.

NÉMETH VILMOS - VÁLLALKOZÓ

BUDAPEST, VIII., NAGYFUVAROS-UTCA 23. SZÁM.

Elvállal kőmives-, rabitz- és mindenféle átalakítási és építési munkálatokat.

A
= **KELETI KÁVÉHÁZ**

uj billiárdtermei fővárosunk látványosságá
BUDAPEST, VII., BAROSS-TÉR 14. SZÁM.
Tulajdonos: Szántó Béla. — Naponta elsőrendű zene.

SIMPLON KÁVÉHÁZ

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRÜT 8. SZÁM.
TULAJDONOS KALLOS MÁRKUS.
TELEFON JÓZSEF 20-34 és 20-36. NAPONTA ZENE.

"AUER" MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
BUDAPEST, VI. KER., VÁCI-KÖRÜT 3. SZÁM.

Csillárgyár. Karbantartási osztály.
Telefon: 16-20. Este 6 órától: 12-90.

ALEXY TRAJÁN BÉLA, FENYKÉPESZ

BUDAPEST, VIII. KER., RIGÓ-UTCA 14. SZ.
Telefon: 154-65.

KOVÁCS KÁVÉHÁZ

Budapest látványossága! Emeleten játék- és billárd-
termek. Külön termek társaságoknak. TELEFON 125-44,
132-32, 166-23.

KÁVÉHÁZI FELSZERELÉSEK VÁLLALATA

SAJÓ ÉS CSERMELY
BUDAPEST VIII, RÁKÓCZI-UT 69.
TELEFON 120 - 72. INTERURBAN.

ÁLLANDÓAN RAKTÁRON: elefántcsontgolyó, dákvó,
kréta, billiárd-mantinell, billiárd- és játékasztal posztó,
sakk, dominó, tábla, szivacs stb. a legnagyobb választékban. Elvállaljuk billiárdok állandó jókarbantartását.

HANTOS TESTVÉREK

Budapest, VII., Rózsa-utca 34

festők, mázólok
és ércfényezők
Telefon 16-34

SZIRCH IMRE
FÉM-ÉS BRONZÁRU-GYÁRA

TELEFON
56-95

GYÁR ÉS IRODA:

BUDAPEST, VII., GARAY-UTCA 40. SZ.

Mindenmű butor- és épületvasalások, a legegyszerűbbtől a legdiszesebb
kivitelig. ☐ KÜLÖNLEGESSÉGEI KÁVÉHÁZI BRONZMUNKÁKBAN:
Fémtekeasztallábak, asztaltalapatok és szélfogó-ajtók bevonása, ajtóvédő-
és függönyrudak, valamint egyéb e szakmába vágó cikkek gyártása ☐
..... KÖLTSÉGVETÉSSEL DIJMENTESEN SZOLGÁLOK.

GROSSHÄNDLER BUTORTELEPE

BUDAPEST, IV. KER.
Simmelweis - utca 17. sz.

TELEFON
71-35. SZ.

**RÁKOS MANÓ
SZOBRÁSZ**

TELEFON 75-60.

BUDAPESTEN, VII., BÁLINT-
UTCA 9. SZÁM. ARÉNA-ÚT
ÉS THÖKÖLY-UT MELLETT.

Készít mindennemű
gipsz-, kő-, műkő-,
stuccatur, Rabitz-
és műmárvány-
munkákat. Ajánl
mint különleges-
séget: STUCCO-
MÉNNYEZETEKET

"ASTOR" KÁVÉHÁZ

Budapest, VII., Erzsébet-körút 41.

KÓCZÉ ANTAL ÉS FIA zenekara hangversenyez.

Kávéházi s vendéglői berendezéseket,
alpacca, chinaezüst árut vesz és elad
BRAUN GYULA BUDAPEST, VII., SIP-
UTCA 14. TELEFON 161-44.

KASZÁS MÁRTON ÉS TÁRSA

DISZITÓ, SZOBAFESTŐ
ÉS MÁZOLÓ

Telefon
123-98.

Telefon
123-98.

BUDAPEST, VI., LÖVÖLDE-TÉR 2.

**SCHLESINGER
JÓZSEF**

Szállodai, vendéglői és
kávéházi személyzetet
elhelyező iroda. —
Külön üzlet adásvételi
☐☐☐ osztály. ☐☐☐
Telefon interurban 17-25.

BUDAPEST, RÖSER-BAZÁR.

MAJOROS KÁROLY

üvegfestő és mozaikrakó-műhelye

Budapest, VI. ker., Országbíró-utca 33. szám.

Telefon 170-13.

Rodosi Testvérek

kávé-, tea- és rumnagykereskedők. Telefon 26-16.
Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 1. szám.

Henry Faber & Co. London, rum.
I. & F. Martell, Cognac és
Dékány Péter és Társa
budafoki cognacgyárának
vezérképviselősege.

ÁLTALÁNOS BERENDEZÉSI R.T.

BUDAPEST
VII., GIZELLA-UT 26

Berendez kávéházakat
a legegyszerűbbtől a
legdrágább kivitelig.

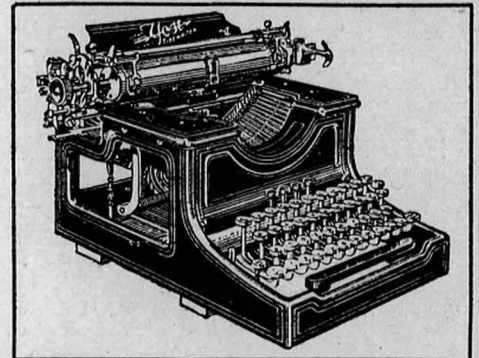
TELEFON-INTERURBAN 65-75

Korszakalkotó ujtítás az írógéptechnika terén!

Automatikus váltó. Az írássebesség 50 százalékos fokozása. Csodálatos előny. A látható írásu, nem szalagos XV. számú Yost 1912. évi modellje az automatikus váltás folytán a legtökéletesebb, a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Kérje vételkötelezettség nélkül a gép bemutatását.

A
U
T
O
M
A
T
A

Nem drágább a rendes gépnél.
Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötve. A szóköz (spácium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás, váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Yost

írógép részvény-társaság KÁLDOR M.
Budapest, New-York palota. igazgató.

Goldstein Ignác

elektrotechnikus

Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 53. szám

Telefonszám: 18—29.

Villanyos berendezés és karbantartási vállalat. Villanyvezetékek. Villanyventilátorok. Villanytelepek. Csengők.

Rein Nándor

szőnyeg- és ágynemű áruháza
Budapest, VI., Andrassy-ut 9.
Berendez szállodákat, pen-
siókat. Neuschloss-butorok
kizárólagos főraktára .: .:

KOVÁCS GYULA ÉS TÁRSA CSILLÁRGYÁRA

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 9. TELEFON: 91-04.

Telefon: "HUNGÁRIA" 76-58. Telefon: 76-58.

MAGYAR HÉZAGMENTES ASBEST PADLÓGYÁR

BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-UT 113. SZÁM.

GYÁRTANAK: Teljesen lábmeleg, pormentes, tűzbiztos, savellentálló, vízhatlan, higiénikus asbest-padlót, falburkolatot, homoruan kiképezett falcsatlakozást, para-fa alapburkolást linoleum részére

AL KÁLMÁS: Kórházak, szanatoriumok, menhelyek, iskolák, fürdők, templomok, hivatalok, nyilvános épületek, vendéglők, kávéházak, szállodák, bériakások, színházak, mulatóhelyek részére.

BEITZ JÁNOS Telefon: 81-30.

MŰSZTERGÁLYOS,

új és használt kávéházberendezési cikkek raktára, legnagyobb elefántcsontgolyó raktára

BUDAPEST, VII. KER., AKÁCFA-UTCA 55. SZÁM.

SOMLÓ DISZITŐ, FESTŐ, MÁZOLÓ

Budapest, VI., Rózsa-u. 27. Telefon 157-54.

Telefon 49-08. RAPP S. Telefon 49-08.

kárpitos és diszitő. Mintaraktár és műhelyek

BUDAPEST,
V., Mária Valéria-utca 13. szám.

MODERN CÍMTABLA FESTÉSZET

Bokor és Klein
TELEFON: 108-37.

DIPOLD JÁNOS

műlakatos- és csillárgyára

Budapest, IX. ker., Bokréta-utca 23. sz.

Saját gyártású csillárok diszes kivitelben. Rácsok, kandallók, villágítótestek terv vagy rajz után. Különlegességek dombormű, vert vagy kovácsolt vas- és fémاتور-veretekben.
Telefon: 128-62. Telefon: 128-62.

Belatiny Casino brut. Magyar kir. országos központi mintapince és a Magyar kir. kincstári borok főelárusításának vezérképviselője:

SZÖLLŐSI TIVADAR, BUDAPEST, VII. KER., WESSELÉNYI-UTCA 6. SZÁM.

TELEFON: 19-60.

INTERURBAN.

Hirschkovits Károly

BUDAPEST, VI., HAJÓS-UTCA 15. SZÁM.

Hatóságilag engedélyezett kereskedelmi ügynökség. Közvetít kávéházat, szállodát, vendéglőt, valamint egyéb ingatlanokat, azok finanszírozását és egyéb pénzügyi tranzakciót eszközöl.

JOKAI NYOMDA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST
THÖMÖLY-UT 28.
TELEFON: 96-32.